

**СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ЕПАРХИЈА НИШКА**

**ОСНОВА ГАЗДОВАЊА ШУМАМА
ЗА
ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково”
(2025 – 2034)**

СУКОВО 2024.

GJ šume – Manastira Uspenja Presvete Bogorodice, Sukovo“
pregledna karta

I – ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

САДРЖАЈ

1. УВОД	5
1.1. УВОДНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И НАПОМЕНЕ	5
1.1.1. Одредбе Закона о шумама	5
1.1.2. Остале законске одредбе и интенције	9
1.1.3. Одредбе Правилника о Основи газдовања шумама, Извођачком пројекту газдовања шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници	11
1.2. ТОПОГРАФСКЕ ПРИЛИКЕ.....	13
1.2.1. Географски положај газдинске јединице	13
1.2.2. Границе	13
1.2.3. Површина	13
1.3. ИМОВИНСКО ПРАВНО СТАЊЕ	14
1.3.1. Црквени посед.....	14
1.3.2. Туђи посед.....	15
1.4. ЕКОЛОШКА ОСНОВА ГАЗДОВАЊА	15
1.4.1. Рељеф и геоморфолошке карактеристике	15
1.4.2. Геолошка подлога и типови земљишта	16
1.4.3. Хидрографске карактеристике	17
1.4.4. Клима	18
1.4.5. Опште карактеристике шумских екосистема	21
1.4.6. Општи фактори значајни за стање шумских екосистема	24
1.4.7. Шумски екосистеми високе заштитне вредности („НСVF”)	27
1.5. ПРИВРЕДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	29
1.5.1. Опште привредне карактеристике подручја у коме се налази газдинска јединица	29
1.5.2. Економске и друге прилике	30
1.5.3. Организационо – материјална опремљеност	30
1.5.4. Отвореност шумског комплекса саобраћајницама.....	30
1.5.5. Досадашњи захтеви према шумама газдинске јединице и досадашњи начин коришћења шумских ресурса	31
1.5.6. Могућност пласмана шумских производа	31
2. СТАЊЕ ШУМА, АНАЛИЗА СТАЊА И СПРОВЕДЕНИХ МЕРА ГАЗДОВАЊА	33
2.1. СТАЊЕ ШУМА.....	33
2.1.1. Стање шума по општој намени	33
2.1.2. Стање шума по основној намени	34
2.1.3. Стање шума по газдинским типовима.....	34
2.1.4. Стање шума по пореклу и очуваности	35
2.1.5. Стање састојина по смеси	38
2.1.6. Стање састојина по врстама дрвећа	40
2.1.7. Стање састојина по дебљинској структури.....	41

2.1.8.	Стање састојина по старости	43
2.1.9.	Стање вештачки подигнутих састојина.....	47
2.1.10.	Здравствено стање шума.....	47
2.1.10.1.	<i>Штетни абиотички фактори .....</i>	48
2.1.10.2.	<i>Степен угрожености шума и шумског земљишта од пожара .....</i>	49
2.1.11.	Стање необраслих површина.....	49
2.1.12.	Фонд и стање дивљачи – услови и могућност за развој	49
2.1.13.	Расадничка производња	50
2.1.14.	Стање заштићених делова природе	51
2.1.15.	Отвореност шумског комплекса саобраћајницама.....	51
2.1.16.	Приказ стања недрвних производа	51
2.1.17.	Општи осврт на затечено стање	51
2.2.	АНАЛИЗА СТАЊА И СПРОВЕДЕНИХ МЕРА ГАЗДОВАЊА.....	54
2.2.1.	Промена шумског фонда по површини	54
2.2.2.	Промена шумског фонда по запремини и запреминском прирасту	55
2.3.	ОДНОС ПЛАНИРАНИХ И ОСТВАРЕНИХ РАДОВА У ДОСАДАШЊЕМ ГАЗДОВАЊУ	57
2.3.1.	Досадашњи радови на обнови и гајењу шума	57
2.3.2.	Досадашњи радови на коришћењу шума	58
2.3.3.	Општи осврт на досадашње газдовање	58
2.4.	ВРЕДНОСТ ШУМА	59
2.4.1.	Квалификациона структура укупне дрвне запремине	59
2.4.1.1.	<i>Вредност укупне дрвне запремине по сортиментној структури .....</i>	59
2.4.1.2.	<i>Вредност укупне дрвне запремине плана сеча.....</i>	60
2.4.1.3.	<i>Укупна вредност шума .....</i>	61
3.	ФУНКЦИЈЕ ШУМА, ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ГАЗДОВАЊА	63
3.1.	ФУНКЦИЈЕ И НАМЕНЕ ШУМА	63
3.2.	ЦИЉЕВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА	64
3.2.1.	Општи циљеви газдовања шумама	64
3.2.2.	Посебни циљеви газдовања шумама	64
3.3.	УЗГОЈНЕ, УРЕЂАЈНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ МЕРЕ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА..	66
3.3.1.	Узгојне мере	66
3.3.2.	Мере уређајне природе.....	68
4.	ПЛАН ГАЗДОВАЊА ШУМАМА И ПРОЦЕНА ОЧЕКИВАНИХ ЕФЕКТА	69
4.1.	ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА	69
4.1.1.	План гајења шума	69
4.1.1.1.	<i>План обнављања и подизања нових шума .....</i>	69
4.1.1.2.	<i>План расадничке производње .....</i>	70
4.1.1.3.	<i>План неге шума .....</i>	70
4.1.2.	План заштите шума	71
4.1.3.	План коришћења шума	71

4.1.3.1.	План сече шума и калкулација прихода	72
4.1.3.2.	План обнављања једнодобних шума (главни принос).....	73
4.1.3.3.	План проредних сеча.....	73
4.1.3.4.	Укупан план сеча по газдинским типовима	74
4.1.3.5.	Укупан план сеча по врстама дрвећа	75
4.1.4.	План изградње, реконструкције и одржавања шумских саобраћајница ...	75
4.1.5.	План унапређења стања ловне дивљачи.....	76
4.1.6.	План уређивања шума	77
4.1.7.	План коришћења недрвних производа	77
4.1.8.	Очекивани ефекти планираног газдовања	77
4.2.	ЕКОНОМСКО – ФИНАНСИЈСКА АНАЛИЗА (ПРОСЕЧНО ГОДИШЊЕ).....	78
4.2.1.	Врста и обим планираних радова.....	78
4.2.1.1.	Квалификациона структура сечиве запремине.....	78
4.2.1.2.	Врста и обим планираних узгојних радова	78
4.2.1.3.	План заштите шума – просечно годишње	79
4.2.1.4.	План одржавања шумских саобраћајница.....	79
4.2.1.5.	План уређивања шума	79
4.2.2.	Утврђивање трошкова производње.....	80
4.2.2.1.	Трошкови производње дрвних сортимената	80
4.2.2.2.	Трошкови радова на гајењу шума	80
4.2.2.3.	Трошкови на заштити шума.....	80
4.2.2.4.	Трошкови реконструкције и одржавања шумских саобраћајница.....	81
4.2.2.5.	Средства за репродукцију шума	81
4.2.2.6.	Накнада за коришћење шума и шумског земљишта	81
4.2.2.7.	Трошкови уређивања шума	81
4.2.2.8.	Укупни трошкови производње	82
4.2.3.	Формирање укупног прихода	83
4.2.3.1.	Приход од продаје дрвета	83
4.2.3.2.	Укупни приход	84
4.2.4.	Билансирање укупног прихода и укупних трошкова.....	84
5.	НАЧИН ИЗРАДЕ ОСНОВЕ.....	85
5.1.	ПРИКУПЉАЊЕ ТЕРЕНСКИХ ПОДАТАКА	85
5.2.	ОБРАДА ПОДАТАКА.....	85
5.3.	ИЗРАДА КАРАТА	85
5.4.	ИЗРАДА ТЕКСТУАЛНОГ ДЕЛА ОСНОВЕ.....	86
6.	ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	87

1. УВОД

1.1. УВОДНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И НАПОМЕНЕ

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се налази у саставу Нишавског шумског подручја. Газдинска јединица је формирана 2015. године од површина које су у власништву Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково и Манастира Свети Никола, Планиница. Већим делом површине газдинске јединице је газдовало ЈП „Србијашуме” Београд, ШГ „Пирот” у оквиру ГЈ „Влашка планина”. Према Закону о враћању одузете имовине и обештећењу („Сл. гласник РС”, бр. 72/2011 и 108/2013) ова површина је враћена цркви.

Прво уређивање и Основа газдовања шумама су израђена на основу снимања стања шума и осталих површина у оквиру граница газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” са важењем од 2015. до 2024. године. Дендрометријски подаци су прикупљени у току 2015. године и обрађени програмом за израду Основа газдовања шумама. Прикупљање података је урађено према јединственој методологији, при чему је коришћен кодни приручник за информациони систем о шумама Србије.

Ово уређивање се такође ради на основу снимања стања шума и осталих површина у оквиру граница газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково”. Дендрометријски подаци за израду ове основе су прикупљени у току лета 2024. године и обрађени програмом за израду Основа газдовања шумама. Прикупљање података је урађено према јединственој методологији, при чему је коришћен кодни приручник за информациони систем о шумама Србије.

Основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” рађена је према одредбама Закона о шумама (Сл. гл. РС бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018, у даљем тексту: **ЗОШ**) и Правилника о Основи газдовања шумама, Извођачком пројекту газдовању шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници (Сл. гл. РС, број 18/24 од 08. марта 2024. године, у даљем тексту: **Правилник**).

1.1.1. Одредбе Закона о шумама

Основа газдовања шумама за ГЈ „ Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” рађена је према одредбама Закона о шумама (Сл. гл. РС бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018).

Члан 1.

Овим законом уређује се очување, заштита, планирање, гајење и коришћење шума, располагање шумама и шумским земљиштем, надзор над спровођењем овог закона, као и друга питања значајна за шуме и шумско земљиште.

Члан 3.

Овим законом обезбеђују се услови за одрживо газдовање шумама и шумским земљиштем као добром од општег интереса, на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује њихова производна способност, биолошка разноврсност, способност обнављања и виталност и унапређује њихов потенцијал за ублажавање климатских промена, као и њихова економска, еколошка и социјална функција, а да се при томе не причињава штета околним екосистемима.

Члан 4.

Очување, заштита и унапређење стања шума, коришћење свих потенцијала шума и њихових функција и подизање нових шума у циљу постизања оптималне шумовитости, просторног распореда и структуре шумског фонда у Републици Србији, јесу делатности од општег интереса.

Заштита општег интереса из става 1. овог члана обезбеђује се:

- 1) забраном трајног смањивања површина под шумама;
- 2) повећањем укупног шумског фонда, као и удела државног власништва у шумама у Републици Србији, а нарочито у шумама с посебном наменом;
- 3) финансирањем очувања, заштите и унапређивања стања постојећих и подизања нових шума, израде планова и програма газдовања шумама преко Буџетског фонда за шуме Републике Србије (у даљем тексту: Буџетски фонд), односно финансирањем очувања, заштите и унапређивања стања постојећих и подизања нових шума, израде планова и програма газдовања шумама преко Буџетског фонда за шуме аутономне покрајине (у даљем тексту: Буџетски покрајински фонд);
- 4) доношењем програма развоја шумарства, планова газдовања шумама и њиховим спровођењем;
- 5) оснивањем правних лица за газдовање шумама у државној својини;
- 6) успостављањем, одржавањем и коришћењем националног информационог система у шумарству;
- 7) пружањем материјалне, стручне и саветодавне подршке сопственицима шума;
- 8) забраном отуђивања шума у државној својини, осим у случајевима предвиђеним овим законом;
- 9) чувањем и заштитом шума као чиниоцима животне средине;
- 10) обављањем других послова у складу са овим законом и прописима донетим на основу закона.

Члан 5.

Под шумом, у смислу овог закона, подразумева се површина земљишта већа од 5 ари обрасла шумским дрвећем.

Под шумом се подразумевају и шумски расадници у комплексу шума и семенске плантаже, као и заштитни појасеви дрвећа површине веће од 5 ари.

Шумом се не сматрају одвојене групе шумског дрвећа на површини мањој од 5 ари, паркови у насељеним местима, као и дрвеће које се налази испод далековода и у коридору изграђеног далековода, без обзира на површину.

Шумско земљиште јесте земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остваривању општекорисних функција шума и које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

Члан 6.

Шуме имају општекорисну и привредну функцију . . .

Члан 7.

Сопственик, односно корисник шума дужан је да спроводи мере заштите шума, да штити шуме и шумска земљишта од деградације и ерозије, да извршава планове газдовања шумама, као и да спроводи остале мере прописане овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Члан 9.

Ради очувања шума, осим када је овим законом другачије прописано, забрањено је:

- 1) пустошење и крчење шума;
- 2) чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума;
- 3) сеча која није у складу с плановима газдовања шумама;
- 4) сеча стабала заштићених и строго заштићених врста дрвећа;
- 5) подбељивање стабала;
- 6) паша, брст стоке, као и жирење у шуми;
- 7) сакупљање осталих шумских производа (гљива, плодова, лековитог биља, пужева и другог);
- 8) сеча семенских састојина и семенских стабала која није предвиђена плановима газдовања шумама;
- 9) коришћење камена, шљунка, песка, хумуса, земље и тресета, осим за изградњу инфраструктурних објеката за газдовање шумама;
- 10) самовољно заузимање шума, уништавање или оштећивање шумских засада, ознака и граничних знакова, као и изградња објеката који нису у функцији газдовања шумама;
- 11) одлагање смећа и штетних и опасних материја и отпадака, као и загађивање шума на било који начин;
- 12) предузимање других радњи којима се слаби приносна снага шуме или угрожава функција шуме.

Површине обрасле шумским врстама дрвећа које се у смислу овог закона не сматрају шумом, изузев дрвореда у насељеним местима, могу се крчити уз претходну сагласност министарства надлежног за послове шумарства.

Чиста сеча шума може да се врши ради отварања шумских просека, електроводова, комуникацијских водова, изградње шумских саобраћајница, жичара и других објеката који служе газдовању шумама и којима се обезбеђују унапређивање и коришћење свих функција шума, ако је то у складу с плановима газдовања шумама.

Изузетно од става 1. тачка 2) овог члана, чиста сеча шума која није предвиђена плановима газдовања шумама као редован вид обнављања шума, може да се врши ради:

- 1) просецања пролаза за извршење геодетских радова, геолошких истраживања и других сличних радова, као и научноистраживачких огледа, ако се тиме не угрожавају заштитне функције шуме;
- 2) отварања противпожарних линија при гашењу високог шумског пожара, сузбијања биљних болести и штеточина, као и када је услед других природних појава угрожена већина шумског дрвећа, ако се тиме не угрожавају заштитне функције шуме.

Члан 13.

Забрањена је сеча стабала, уништавање подмлатка и сакупљање семена строго заштићених и заштићених врста шумског дрвећа утврђених посебним прописом којим се уређује заштита природе, осим ако су извор заразе од болести и штеточина, односно ако угрожавају људе и објекте.

Врсте из става 1. овог члана могу се користити уз сагласност Министарства, а на територији аутономне покрајине уз сагласност надлежног органа аутономне покрајине.

Ради очувања и усмереног коришћења генофонда врста из става 1. овог члана планови газдовања шумама садрже мере заштите, коришћења и проширења ареала тих врста.

Члан 16.

Сопственик, односно корисник шума дужан је да изврши санацију шуме пошумљавањем, и то: необрасле површине настале дејством елементарних непогода (пожар, ветар, снег и слично); површине на којима није успело подмлађивање и пошумљавање; површине на којој је извршено пустошење – бесправна чиста сеча или крчење шума или бесправна сеча ретких врста дрвећа; у случајевима из члана 9. став 4. и члана 10. став 2. овог закона по престанку намене.

Ако сопственик, односно корисник шума не спроведе мере из става 1. овог члана у року од три године од дана утврђивања потребе за санацијом, те мере спроводи Министарство, а на територији аутономне покрајине надлежни орган аутономне покрајине, на терет сопственика, односно корисника шума.

Члан 22.

Основа газдовања шумама (у даљем тексту: Основа) јесте оперативни плански документ газдовања шумама који се доноси за газдинску јединицу. Основа садржи нарочито: стање шума; разраду општих смерница из плана развоја; евиденцију и анализу спроведених мера газдовања; планове газдовања по врсти и обиму послова, времену, месту и начину њиховог спровођења; вредност шума.

Основа се израђује на основу утврђеног стања шума на терену (састојинске инвентуре). Основа се доноси за период од десет година. Министар ближе прописује садржину основе.

Члан 25.

Основу доноси сопственик шума, односно корисник шума.

Ако се у току спровођења основа, односно програма, измене околности или утврде битни недостаци на којима су засновани, извршиће се њихова измена и допуна у року од годину дана од дана утврђивања измењених околности, односно битних недостатака, на начин и по поступку утврђеном за њихово доношење.

Члан 27.

Нова основа, односно програм почиње да важи пошто истекне рок важења претходне основе, односно програма. Нова основа, односно програм доноси се најкасније шест месеци пре истека рока важења претходне основе, односно програма.

Ако из оправданих разлога и објективних околности основа, односно програм није донет до истека рока важења претходне основе, односно програма, Министарство, а на територији аутономне покрајине надлежни орган аутономне покрајине, на захтев сопственика шуме, може решењем одобрити коришћење шуме само у првој години по истеку рока важења претходне основе, односно програма, у обиму који не може бити већи од просечног годишњег обима коришћења планираног основом, односно програмом за који је истекао рок важења.

Члан 34.

Извршени радови на газдовању шумама морају се евидентирати на начин прописан овим законом. Евиденција о извршеним радовима из става 1. овог члана је саставни део основа, програма и пројеката из чл. 31. и 32. овог закона.

Сопственик шума који шумама газдује у складу са основом, односно корисник шума дужан је да евидентира извршене радове најкасније до 28. фебруара текуће године за претходну годину.

Члан 35.

Сопственик, односно корисник шума дужан је да води књигу шумске хронике која је саставни део основе, односно програма. Шумска хроника нарочито садржи податке о фенолошким, биотичким и абиотичким појавама у шуми.

Члан 69.

Управљање шумама као природним богатством у надлежности је Републике Србије.

Управљање шумама Република Србија остварује преко Министарства, на територији аутономне покрајине преко надлежног органа аутономне покрајине, као и преко правних лица за газдовање шумама у државној својини и правних лица за газдовање шумама сопственика.

Члан 70.

Шумама у државној својини обухваћеним шумским подручјем, односно подручјем националног парка газдује јавно предузеће, односно привредно друштво чији је оснивач Република Србија, односно аутономна покрајина, а које испуњава услове утврђене овим законом и посебним прописима.

1.1.2. Остале законске одредбе и интенције

Увидом у **Централни регистар заштићених природних добара** који води Завод за заштиту природе Србије, констатовано је да се на подручју газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” не налазе заштићена природна добра.

На основу одредаба **Закона о враћању одузете имовине и обештећењу** („Сл. гласник РС”, бр. 72/2011 и 108/2013), којим се уређују услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину, која је на територији Републике Србије применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвестрацији, као и других прописа, на основу аката о подржављењу, после 9. марта 1945. године одузета од физичких и одређених правних лица и пренесена у општеном, државну, друштвену или задружну својину, извршен је повраћај имовине и упис права својине Српске православне цркве.

При спровођењу ове Основе сопственик је обавезан да се придржава одредби следећих наведених закона, правилника и уредби:

- Закон о заштити природе („Службени гласник РС” број 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 и 71/2021);
- Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС” бр. 135/04, 36/09, 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 43/11 – одлука УС и 121/12);

- Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Сл. гл. РС” бр. 135/04, 8/05-исправка, 41/09);
- Закон о дивљачи и ловству („Сл. гл. РС” бр. 18/10, 95/18-др.закон);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гл. РС” бр. 135/04, 36/09);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гл. РС” бр. 135/04, 88/10);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гл. РС” бр. 135/04, 25/15);
- Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Сл. лист СРЈ-Међународни уговори” бр. 11/01);
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Сл. гл. РС-Међународни уговори” бр. 102/07);
- Закон о водама („Сл. гл. РС” бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18, 95/18-др.закон);
- Закон о пољопривредном земљишту („Сл. гл. РС” бр. 62/06, 65/08-др.закон, 41/09, 112/15, 80/17, 95/18-др.закон);
- Закон о планирању и изградњи („Сл. гл. РС” бр.72/09, 81/09-исправка, 64/10 - Одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-Одлука УС, 50/13-Одлука УС, 98/13 - Одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др. закон, 9/20 и 52/21);
- Закон о просторном плану Републике Србије од 2010-2020 („Сл. гл. РС” бр. 88/10);
- Закон о путевима („Сл.гл.РС” бр. 41/18, 95/18-др.закон);
- Закон о заштити од пожара („Сл. гл. РС” бр. 111/09, 20/15, 87/18, 87/18-др.закон);
- Закон о државном премеру и катастру (Сл. гл. РС бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука УС, 96/2015, 47/2017 – аутентично тумачење, 113/2017 –др. закон, 27/2018 –др. закон, 41/2018 –др. Закон и 9/2020 –др. закон);
- Закон о накнадама за коришћење јавних добара („Сл. гл. РС” бр. 95/18);
- Закон о одбрани (Сл. гл. РС бр. 116/07, 88/09, 88/09 – др. закон, 104/09 – др. закон, 10/15 и 36/18);
- Закон о стандардизацији (Сл. гл. РС бр. 36/09 и 46/15);
- Правилнику о основи газдовања шумама, извођачком пројекту газдовања шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници („Службени гласник РС, број 18/2024. године);
- Правилник о начину и времену вршења дознаке, додељивању, облику и садржини дозначног жига и жига за шумску кривицу, обрасцу дозначне књиге, односно књиге шумске кривице, као и о условима и начину сече у шумама („Сл. гл. РС” бр. 65/11, 47/12, 8/17);
- Правилник о шумском реду ("Службени гласник РС", бр. 38/11, 75/16, 94/17, 87/21);
- Правилник о облику и садржини шумског жига, обрасцу пропратнице, односно отпремнице, условима и начину жигосања посеченог дрвета, начину вођења евиденције и начину жигосања, односно обележавања четинарских стабала намењених за новогодишње и друге празнике („Сл. гл. РС” бр. 93/16);
- Правилник о садржини средњорочног плана заштите шума од биљних болести и штеточина („Сл. гл. РС” бр. 36/11);
- Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Сл. гл. РС” бр. 35/10);
- Правилник о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Сл. гл. РС”, бр. 97/15);

- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гл. РС” бр. 5/10, 47/11,32/16, 98/16);
- Правилник о начину обележавања заштићених природних добара („Сл. гл. РС” бр. 30/92, 24/94, 17/96);
- Правилник о квалитету репродуктивног материјала топола и врба („Сл. гл. РС” бр. 76/09);
- Правилник о мерама за спречавање штете од дивљачи и штете на дивљачи и поступку и начину утврђивања штете („Сл. гл. РС” бр. 2/12);
- Правилник о специјалним техничко-технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња („Сл. гл. РС”, бр. 72/10);
- Уредба о еколошкој мрежи („Сл. гл. РС” бр. 102/10);
- Уредба о режимима заштите („Сл. гл. РС” бр. 31/12);
- Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Сл. гл. РС” бр. 31/05, 45/05-исправка, 22/07, 38/08, 9/10, 69/11 и 95/18 - др. закон);
- Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гл. РС” бр. 114/08);
- Одлука о стављању под заштиту биљних врста као природних реткости („Сл. гл. РС” бр. 11/90, 49/91);
- Водопривредна основа Републике Србије (Сл. гл. РС бр. 11/2002);

1.1.3. Одредбе Правилника о Основи газдовања шумама, Извођачком пројекту газдовања шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници

Овде је приказан део одреби Правилника о Основи газдовања шумама, Извођачком пројекту газдовања шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници (Сл. гл. РС, број 18/24 од 08. марта 2024. године):

Члан 3.

Основа газдовања шумама (у даљем тексту: основа) садржи два дела: базу геореференцираних података (у даљем тексту: база основе) и текстуални део.

Члан 4.

База основе садржи податке о: стању шума, плановима газдовања шумама и евиденцији извршених радова.

Подаци у бази основе су геореференцирани на ниво одсека.

Шумски технички инфраструктурни објекти су посебно геореференцирани.

Члан 5.

Стање шума садржи: опис станишта, опис састојина и податке инвентуре.

Члан 6.

План газдовања шумама садржи: план гајења шума, план сече шума, план заштите шума, план шумске инфраструктуре и план производње шумског семена.

Члан 7.

Евиденција извршених радова води се за све извршене радове.

Члан 8.

Текстуални део основе садржи:

1. Увод;
2. Стање шума, анализу стања шума и спроведених мера газдовања;
3. Функције шума, циљеве и мере газдовања шумама;
4. План газдовања шумама и процену очекиваних ефеката;
5. Друге значајне податке и прилоге.

Члан 9.

Увод садржи: основне информације о газдинској јединици, општи опис просторног и поседовног стања, еколошке основе газдовања шумама и разраду општих смерница из плана развоја шумске области.

Члан 10.

Стање шума садржи податке из базе основе ...

Поред података из става 1. овог члана стање шума садржи и стање шумских саобраћајница, попис заштићених природних добара, ловишта, недрвних шумских производа, стање семенских објеката и других потенцијала, приказ необраслог земљишта и друге податке од значаја за газдовање шумама.

Анализа стања шума и спроведених мера газдовања садржи: анализу промена стања шума и образложење насталих разлика у односу на претходни уређајни период, анализу извршења планова газдовања шумама и вредност шуме.

Члан 11.

Функције шума, циљеви и мере газдовања шумама садрже: утврђене функције и намене шума, дефинисане дугорочне и краткорочне циљеве, планиране узгојне, уређајне и специфичне мере газдовања шумама.

Члан 12.

План газдовања шумама садржи: приказ планираних радова по категоријама, мерама и врсти планираних радова, пројекцију утицаја на шумски фонд, очекиване еколошке, социјалне и економске ефекте и финансијску анализу.

Члан 13.

Други значајни подаци и прилози садрже: списак катастарских парцела, услове и усаглашеност са условима других сектора, усаглашавање потреба заинтересованих страна и друге податке од значаја за газдовање шумама.

Члан 14.

Основа се доноси ради планирања газдовања шумама газдинске јединице, а на основу утврђеног стања шума, утврђених потреба и циљева, анализе и оцене досадашњег газдовања шумама, издвојених наменских целина и дефинисаних газдинских типова.

1.2. ТОПОГРАФСКЕ ПРИЛИКЕ

1.2.1. Географски положај газдинске јединице

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се налази на обронцима масива Гребен и Влашка планина. Налази се између 22° 24' 44" и 22° 26' 11" источне географске дужине, и 42° 58' 10" и 43° 01' 10" северне географске ширине.

Простире се на подручју југоисточне Србије, а према политичкој подели на територији Општине Пирот у атарима катастарских општина Суково и Планиница. ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” спада у Нишавско шумско подручје.

1.2.2. Границе

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” је формирана од одељења која су груписана у два комплекса око манастира. Спољна граница газдинске јединице је катастарска. Границе одељења су постављане на основу конфигурације терена.

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се граничи са приватним парцелама, а у окружењу су газдинске јединице „Гребен” и „Влашка планина” које су формиране од државног поседа, којима газдује ЈП „Србијашуме”, које су такође у саставу Нишавског шумског подручја.

Обележавање граница урађено је по стандарду за обележавање граница. Спољне и унутрашње границе материјализоване су на терену одговарајућим ознакама.

Овим уређивањем извршена је просторна подела на 7 одељења, при чему су спроведене све промене у површинама које су регистроване у Катастру непокретности.

1.2.3. Површина

Укупна површина газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” износи 205,45 ха. Површина туђег поседа (енклава) износи 11,30 ха. Укупна површина газдинске јединице утврђена је детаљним увидом у катастар непокретности Општине Пирот. Стање површина према врсти земљишта (начину њеног основног коришћења) приказано је у следећем табеларном прегледу:

Табела 1: Стање површина према врсти земљишта

Укупна површина ГЈ	ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ				ОСТАЛО ЗЕМЉИШТЕ			Туђе земљиште
	Свега	Шума	Шум. култ.	Шум. земљ.	Свега	Неплодно	Ост. сврхе	
ха	х е к т а р а				х е к т а р а			ха
205,45	174,43	174,43			19,72	1,22	18,5	11,30

Табела 2: Стање површина према обраслости

Врста земљишта	Површина	
	ха	%
Изд.састојине меких лишћара	9,39	5,3
Изданачке састојине тврд.лишћара	115,98	66,4
Вештачки подигнуте састојине	48,31	27,9
Шибљаци	0,75	0,4
Укупно обрасло	174,43	84,9
Неплодно	1,22	6,2
За остале сврхе	18,50	93,8
Укупно необрасло	19,72	9,6
Туђе земљиште	11,30	5,5
УКУПНО ГЈ	205,45	100,0

Из табеле 2 се уочава да у укупној површини газдинске јединице обрасло земљиште учествује са 174,43 ха или 84,9%.

У остало земљиште сврстано је неплодно земљиште (камењари и др.) са површином 1,22 ха или 6,2% од необрасле површине ГЈ и земљиште намењено за остале сврхе (путеви, река, њиве и др.) које заузима 18,50 ха или 93,8% од необрасле површине ГЈ.

Туђе земљиште је заступљено на површини од 11,30 ха или 5,5% од укупне површине газдинске јединице.

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” је подељена на 7 одељења са просечном величином одељења од 27,53 ха.

1.3. ИМОВИНСКО ПРАВНО СТАЊЕ

1.3.1. Црквени посед

Црквеним шумама газдује Српска Православна Црква – Епархија нишка, ангажовањем стручних лица. Црквени посед је утврђен увидом у катастар непокретности Општине Пирот.

Табела 3: Стање површина по катастарским општинама

	Катастарска општина	Површина	
		ха	ар
1.	К.О. Суково	85	95
2.	К.О. Планиница	119	50
Укупно		205	45

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” налази се на територији Општине Пирот, и то у катастарским општинама Суково и Планиница.

1.3.2. Туђи посед

У оквиру ове газдинске јединице налази се 15 енклава у 6 одељења, са укупном површином од 11,30 ха. Распоред енклава по одељењима приказан је у табели 4, а стање површина туђег земљишта по катастарским општинама у табели 5.

Табела 4: Распоред енклава по одељењима

Одељење	Број енклава	Површина (ха)
1	4	4,72
2	1	0,41
3	2	1,42
4	2	0,60
5	3	0,89
6	3	3,26
7	-	-
Укупно	15	11,30

Табела 5: Туђе земљиште по катастарским општинама

	Катастарска општина	Површина	
		ха	ар
1.	К.О. Суково	5	13
2.	К.О. Планиница	6	17
Укупно		11	30

1.4. ЕКОЛОШКА ОСНОВА ГАЗДОВАЊА

1.4.1. Рељеф и геоморфолошке карактеристике

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” обухвата обронке масива Гребен и Влашке планине. У ширем смислу ово подручје чини крајњи југоисточни део масива Суве планине, која спада у млађе набране планине Карпатско – Балканског система.

У орографском погледу терен је изражен, углавном стрм и врло стрм, испресецањем многим увалама и вртачама стрмих страна типичним за кречњачку подлогу. Присутне су све врсте експозиција. Највиша тачка се налази на 838 m нв (6. одељење), а најнижа на 400 m нв (1. одељење), тако да висински опсег газдинске јединице износи 438 m.

1.4.2. Геолошка подлога и типови земљишта

Ова газдинска јединица по свом макроположају припада склопу Карпатско-балканског планинског система. Родопски масив сматра се најстаријим делом Балканског полуострва, саграђен је од старих кристалних и метаморфних стена као што су: гнајсеви, микашисти, хлоритошисти и мермери. Матични супстрат (врста стена) на којима се налази ГЈ чине претежно микашисти, а налазе се и шкриљци.

Подлогу ове ГЈ чине углавном кречњаци и доломити из доба креде. Матична стена избија на површину у виду крупних каменитих великих блокова стена и налази се као продукт распадања у облику сипара и ситнијег камења. Преко јурских слојева пролази најпре доломитичан модрикасто белуњав кречњак, затим модри кречњак са многим жицама калцита, које се лако распадају.

Према геолошкој карти Републике Србије, геолошку подлогу газдинске јединице углавном чине кречњаци, уз мање учешће пешчара и лапораца. Матичне стене често избијају на површину у виду већих блокова стена или у виду продуката распадања (крупно и ситно камење, грус). Доминација кречњака као матичног супстрата газдинске јединице условљава појаву одређених типова земљишта која се на бази опште класификације шумских земљишта сврставају у следеће типове:

- дистрчно смеђе или кисело смеђе (дистрични камбисол);
- гајњача
- кречњачко – доломитна црница,
- смеђе земљиште на кречњаку и доломиту,
- лесивирана смеђа земљишта,

Кисело смеђе земљиште спада у ред најраспрострањенијих земљишта. То су кисела земљишта, па чак до јако кисела и имају јако низак степен засићености базама. За ова земљишта се може рећи да су прилично дубока, чија дубина земљишног профила варира од 30 – 70 cm, мада дубина физиолошки активног профила може бити и већа ако се испод (Б) хоризонта налази растресити супстрат. Плића су једино земљишта на тврдим стенама које се тешко механички дробе. По гранулометријском саставу ово су обично углавном лакша земљишта песковитог и иловастог састава, често са ниским садржајем скелета који се по правилу са дужином повећава. То им све омогућава да буду добро аерисана и добро пропустљива за воду. Најтипичнију и најраспрострањенију шумску вегетацију ових земљишта чине букове шуме, а на јужним падинама и на нижим подручјима појављују се и храстове шуме. С обзиром да су ово дубока или средње дубока земљишта повољног механичког састава са доста добрим водним режимом, она пружају доста велике потенцијалне могућности за раст и развој многих биљних врста. Велику киселост и сиромаштво базама могуће је поправити калцификацијом. У фонду шумских земљишта ово земљиште се сматра једним од најбољих, а са обзиром на његово велико распрострањење, сматра се за шумарство најразвијенијим.

Када се ради интензивније искоришћавање ових земљишта треба водити рачуна, јер су доста подложна ерозији. На збијеним иловастим и глиновитим земљиштима, обешумљеним и претвореним у пашњаке, смањује се пропусљивост за воду што представља могући узрок појачане ерозије. Исто су тако и растресита невезана прашкасто-песковита земљишта (на микашистима) јако подложна ерозији, јер леже на непропустљивим стенама, па се после интензивних киша брзо засите водом, па се растресита неповезана маса лако покреће. Тако се на овим земљиштима појављује ерозија, о чему се мора водити рачуна приликом коришћења шума на оваквим стаништима.

Гајњача је смеђе земљиште са високим степеном засићености базама. То је географска модификација средњоевропских смеђих земљишта. Она је углавном климатогено земљиште и може се јавити и као трајни члан развојних серија, обично је сконцентрисана испод 500 метара надморске висине. Најчешћа је на благо таласастим брдским пределима, а појављује се и на осталим елементима рељефа, изузев депресија. У сувљим областима и на сувљим експозицијама може да се појави и на већим надморским висинама, а у влажнијим областима трајније се одражава на јужним експозицијама и благим нагибима. Гајњача је изразити представник шумских земљишта. На њој се појављују углавном храстове и храстово-грабове шуме.

Кречњачко-доломитна црница. Дубина ових земљишта износи 15-30 cm. Боја им је угасито смеђа, механички састав иловаст, структура зрнаста. Матични супстрат је чисти, доста испуцали кречњак, доста неправилан и оштар. Реакција је слабо кисела до неутрална, а степен засићености базама висок. У приступачном фосфору ова земљишта су дефицитарна. У мразиштима и под смрчком или бором на овим земљиштима постоји тенденција стварања сировог хумуса, а у проређеним шумама долази до закоровљавања. Погодна су за гајење црног бора.

Смеђе земљиште на кречњаку. Грађа профила ових земљишта је А-(Б)-Ц. А профил је тамно смеђе боје, зрнасто-грашкасте или ситно полиедричне структуре. Дубина хумусног хоризонта је 5-20 cm и добро изражене биолошке активности. Боја (Б) хоризонта је жуто-смеђа до црвенкасто-смеђа. Структура је по правилу полиедрична са агрегатима од 3-5 mm. Једна од важних одлика је променљива дубина овог хоризонта, која најчешће узрокује карстификацију кречњака. Ц хоризонт чине компактни и чисти мезозојски кречњааци, који су најчешће масивни. Ова земљишта су теже иловаче или глинуше са добро израженом и стабилном полиедричном структуром, стога су она као и стене на којима леже, добро пропустљива за воду и добро аерисана. Дубина земљишног слоја износи 30-60 cm, а то је уједно и физиолошки активни профил. Земљиште је бескарбонатно, а киселост и засићеност базама доста варира, што зависи од климатских услова и вегетације (рН се креће од 6,5 - 6,6), а степен засићености базама од 30-80%. Садржај хумуса варира од 5-15%, пошто се ова земљишта простиру у широком висинском интервалу. Биолошка активност ових земљишта је доста велика.

То су по правилу врло добра шумска земљишта и на њима се могу са успехом гајити врло различите врсте четинара брзог раста.

Лесивирана смеђа земљишта не јављају се на чистим кречњачким подлогама, већ само на лапоровитим, мекшим, који се брже распадају и продубљују и то под храстовом шумом. То су мање нагнути терени, који се боље влаже, јер је упијање воде и њено процеђивање кроз профил интензивније, а тиме се стварају услови за процес лесификације.

1.4.3. Хидрографске карактеристике

Хидрографске карактеристике су важне за шумарство из два разлога. Прво, вода је један од основних услова за развој вегетације уопште, а нарочито пространих биљних заједница као што је шума. Друго, вегетација уопште а шума као најраспрострањенија форма вегетације, вршти одређени утицај на воду, тачније на њено кретање (отицање) на површини земље, на њено продирање у земљиште, на постојање и кретање водотока, на стварање бујица, на појаву поплава, на појаве ерозије и на продуктивност земљишта.

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” пружа се на кречњачкој подлози која је сиромашна водом. Већина шума је на плитким и сувим земљиштима, на којима после већих падавина местимично постоје знакови ерозије. Највећи водоток је река Јерма. У њу се уливају мањи водотоци са варијабилном количином воде током године.

Воде ове газдинске јединице припадају сливу реке Нишаве.

1.4.4. Клима

Подручје газдинске јединице припада региону са умерено континенталном климом, као уосталом и цела Србија.

За приказ климатских прилика газдинске јединице морамо се послужити подацима метеоролошке станице у Пироту, која се налази на 393 m надморске висине. Подаци се коригују за средњу надморску висину газдинске јединице (средње температуре се смањују помоћу термичког градијента, а висина падавина повећава са средњом годишњом висином падавина од 900 mm која је добијена методом изохијера). Подаци су евидентирани из статистичог годишњака за 2022. годину.

Табела 6: Температура ваздуха

Температура °C													
	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
Средња макс.	-1,3	0,9	4,9	10,0	14,6	17,5	19,3	19,0	15,4	10,4	5,2	0,7	9,7
Средња мин.	-4,8	-2,8	0,1	4,3	8,5	11,5	12,6	12,4	9,4	5,1	1,2	-2,6	4,6
Норм. вредност	-1,3	0,9	4,9	10,0	14,6	17,5	19,3	19,0	15,4	10,4	5,2	0,7	9,7
Апсолутни макс.	17,8	23,0	26,8	31,4	33,4	37,8	39,3	37,4	35,4	32,7	25,8	20,0	39,3
Апсолутни мин.	-29,3	-22,3	-16,8	-5,5	-2,3	1,5	4,5	2,4	-3,5	-7,9	-17,0	-18,0	-29,3
Средњи број мразних дана	25,5	19,3	14,2	3,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	4,0	11,4	20,9	99,0
Средњи број тропских дана	0,0	0,0	0,0	0,1	0,7	2,4	7,2	8,7	2,3	0,1	0,0	0,0	21,5

Подручје ГЈ има средњу годишњу температуру од 9,7 °C у општини Пирот. Апсолутне минималне температуре иду до -29,3 °C (јануар), а апсолутна максимална температура била је +39,3 °C (јул). Најхладнији су јануар и децембар. Најтоплији су јули и август. Најранији мразеви су овде крајем септембра, а најкаснији у априлу и поклапају се са снежним падавинама. Просечан мразни период трајао је око 88 дана, а број врелих – тропских дана је 25. Јесен је нешто топлија од пролећа, али се њихова температурна разлика све више смањује према већим висинама.

Годишње амплитуде температуре ваздуха су велике. Оне су велике не само у нижим долињским, него и у вишим планинским подручјима, јер је опадање вредности годишње амплитуде температуре ваздуха према већим висинама изузетно мало. Са његовим повећањем експоненцијално расте опасност од промрзавања не само ниских и младих биљака, него и опасност од оштећења и пуцања грана и стабала дрвенастих врста у шумама.

Вегетациони период почиње половином априла и траје до половине октобра.

Просечна годишња температура ваздуха за период од 30 година за подручја са надморском висином до 300 m износи 10,9 °C. Подручја са надморском висином од 300 до 500 m имају просечну годишњу температуру око 10,0 °C, а преко 1000 m надморске висине око 6,0 °C.

Табела 7: Падавине

Падавине (mm)													
	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
Средња месечна сума	42,2	40,5	46,5	51,1	74,9	87,1	60,7	44,1	38,9	39,1	61,4	49,0	635,5
Максимална дневна сума	40,8	47,9	40,8	46,4	41,5	44,8	91,8	39,3	36,8	49,1	33,9	38,4	91,8
Ср. бр. дана $\geq 0,1$ mm	13,6	12,5	12,6	13,1	13,7	14,1	9,7	8,2	7,5	8,0	11,0	13,8	137,8
Ср. бр. дана $\geq 10,0$ mm	0,9	0,8	1,3	1,2	2,5	2,9	1,8	1,4	1,4	1,2	2,1	1,2	18,7

Количина падавина и њихов распоред у току године су важан елемент који карактерише климу једног краја, а тиме и услове живота на земљи. Падавине директно утичу на влажност ваздуха, а њихова расподела зависи од кретања ваздушних маса. Средња годишња сума падавина је 635,0 mm у Пироту, просечно 58,6 mm месечно. Најмања количина била је у августу а највећа у фебруару. У неким данима може пасти више падавина (кише) него што просечно пада у два летња месеца што указује да је проценат „ефикасних падавина” врло неповољан.

Табела 8: Релативна влажност ваздуха

Релативна влажност ваздуха (%)													
	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
Просек	79,4	76,5	69,9	65,9	69,0	70,8	66,7	65,9	69,2	72,4	78,5	81,5	72,1

Релативна влажност ваздуха је свакако најважнија величина којом се обележава влага ваздуха, јер биљке приликом евапотранспирације не реагују посебно на апсолутну влагу ваздуха и посебно на температуру ваздуха. Биљке реагују на комплексни утицај оба елемента тј. на релативну влагу ваздуха. Из табеле се види да средња релативна влажност износи 77,6 %. Преко лета је најмања, у августу 70,97 %, а у зимском периоду је највећа 86,1% у децембру. У доба вегетације забележене су минималне вредности од око 38 % (2017. године).

Ово подручје је нешто топлије, са мање падавина, али са већом релативном влагом ваздуха у поређењу са другим планинским подручјима. Релативна влага стоји обрнуто у односу са температуром ваздуха, тако да се најниже средње месечне вредности јављају у периоду максималне температуре, а највише током зимских месеци.

Релативна влажност ваздуха је највећа у зимским месецима када су температуре ниске, док је у току лета најнижа. Сувоћа ваздуха лети има за последицу велику евапотранспирацију и исушивање земљишта до знатне дубине. Најниже вредности су у јулу, августу и априлу, а највише у децембру, јануару и фебруару. Просечна годишња релативна влажност ваздуха износи 74%, што одговара нешто сувљем умерено континенталном климату.

Табела 9: Облачност

Трајање сијања сунца													
	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
Просек	76,2	92,9	137,0	170,8	225,2	251,3	302,6	287,5	226,9	173,4	97,5	63,0	2104,3
Бр. ведрих дана	3,0	2,7	4,5	4,0	4,3	5,3	10,5	12,6	10,8	8,4	4,0	2,3	72,4
Бр. облач. дана	14,8	12,3	12,0	9,5	7,0	4,9	3,0	3,1	3,7	7,1	11,1	15,4	103,9

Средња годишња облачност од 4,8 десетина покривености неба показује да је ово релативно сунчано подручје.

Средња годишња облачност је 11,2 дана, највише у децембру 17,8 дана, а најмања у јулу 5,5 дана. Ведрих дана је највише у јулу и августу, а најмање у децембру. У току године просечно је око 90 сунчаних дана, облачних је око 134 а са маглом око 11 дана. Годишње суме трајања сијања Сунца крећу се у интервалу од 1500 до 2200 сати годишње.

Табела 10: Метеоролошке појаве

Појаве (број дана са ...)													
	јан	фев	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
снегом	10,9	9,3	7,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	3,5	8,8	40,9
снеж. покр.	18,2	12,6	6,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	4,9	12,9	55,4
маглом	1,1	0,5	0,3	0,3	1,0	0,8	0,9	0,7	1,1	1,4	1,2	1,5	10,8
градом	0,0	0,0	0,0	0,3	0,7	0,6	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	2,1

За општу карактеристику климе је од значаја брзина, правац и честина јављања ветра. Све се ово одражава на вегетацију као и на земљиште. У првом случају у смислу увећања транспирације биљака, увећања димензија круна и изгледа стабала у целини, а у другом у смислу исушивања земљишта.

Што се ветрова тиче можемо рећи да на подручју ове газдинске јединице изразито јаких и стално владајућих ветрова нема. Од ветрова који дувају на подручју ове газдинске јединице треба споменути ветрове који за време зиме стварају снежне наносе, блокирају комуникације, онемогућавају кретање особља, дивљачи и на тај начин отежавају пословање.

Важно је истаћи појаву ветра северца, који дува у зимском периоду и на северним падинама ове газдинске јединице. Овај ветар када дува за време магловитих дана ствара ледену покорицу на вегетацији. Како овакво стање може у зимским и раним пролећним данима да потраје и дуже то услед њега може доћи до знатног оштећења вегетације.

Понекад у току зиме, а чешће крајем зиме и у рано пролеће дува јак јужни ветар. Као негативна страна дејства овог ветра може се сматрати то што на неким истакнутим и у овом ветру изложеним положајима долази до оштећења вегетације. Интересантна је појава да за време зимских снежних дана, под утицајем јужног ветра, изложенији делови газдинске јединице већих надморских висина остају без снега, док су нижи још дуго под снегом.

Од значаја су и локални ветрови који дувају благо, свакодневно се смењујући ујутру и увече. Приземна ваздушна струјања су у великој мери условљена орографијом.

У топлијем делу године преовлађују ветрови са северозапада и запада.

Према вредностима годишњих честина, правца ветрова и тишина за период 1991-2005, може се закључити да највећу учестаност јављања на ширем подручју Пирота имају тишине које су заступљене са 29,7%. Најчешћи ветрови су северозападног правца (NW) са 11,2% који се најчешће јавља у лето 24,2%, а најмање у јесен 14,8%, док најмању учестаност јављања има југоисточни ветар (SE) са 1,5%. Највећа средња брзина ветра је из северозападног правца (NW) 3,1 m/sec, а најмања из јужног (S) и западно-југозападног правца (WSW) 1,4 и 1,5 m/sec.

1.4.5. Опште карактеристике шумских екосистема

Под екосистемом се подразумева узајамна повезаност свих чланова биотопа и биоценозе у јединствену целину. Без бољег познавања екологије није могуће успешно газдовати шумама. Готово ниједан рад у шумарству не може се успешно извршити ако се једна од компонената планирања и извођења радова не заснива на екологији (еколошка основа). Екологија шума проучава односе шумског дрвећа и њихових заједница према околини, о утицају околине на њих и њиховим изменама под утицајем спољних и унутрашњих фактора. Овај скуп појава посматра се не само са биолошког гледишта него и са гледишта газдовања шумама.

Екосистеми који чине животну средину представљају просторну и временску категорију. За Србију су карактеристични копнени екосистеми. Продуктивни део земљишта користе две делатности: пољопривреда и шумарство, оне користе укупно 93% простора Србије, што јасно указује на њихов значај. Однос између пољопривреде и шумарства у коришћењу простора има пресудан утицај на животну средину.

У прошлости су агросистеми потискивали шумске екосистеме, често неадекватно, што је узроковало деградацију животне средине. Основну животну средину у Србији сачињавају ресурси и потенцијали у које спадају шумски екосистеми. Према критеријумима на основу којих се одређује значај природних ресурса за животну средину, у условима Србије, шумским екосистемима припада доминантно место. Животна средина има више компоненти живе и неживе природе. Она је резултат деловања не само природних закона, већ и човека, који својим активностима перманентно утиче на природу мењајући је, најчешће, у негативном смеру. По својој природи шумски екосистеми обухватају део биљног и животињског света. С обзиром на низ специфичних карактеристика, они се могу издвојити и као посебан ресурс. У карактеристике које дају значај овом ресурсу убрајају се бројност функција, распрострањеност и висока продукциона способност екосистема. О распрострањености као и о високој продукционој способности шумских екосистема ће бити по потреби детаљније писано у наредним поглављима. Као битну карактеристику овде је битно истаћи бројност функција шумских екосистема. Оне се углавном могу сврстати у три групе:

- производна
- заштитно – регулаторна
- културна – социјална

Шума, као једна од најсложенијих биљних заједница, одраз је утицаја средине, али и она мења ту средину која се означава као станиште. На образовање и стање екосистема, од свих еколошких фактора највише утицаја имају климатски фактори (светлост, топлота, вода и влажност ваздуха). Ови фактори делују на биљни свет комплексно и непосредно. Један од најважнијих животних фактора од којег зависи живот и распрострањење биљних врста и заједница је светлост. Она није само важна за основне животне функције (фотосинтеза) вегетације. Посебан значај светлости има у обнављању јер од ње зависи да ли ће се младе биљке одржати у животу и имати нормалан развој, или ће остати у стадијуму вегетирања док се не створе повољни услови за опстанак, или ће у крајњем случају изумрети. Температура ваздуха заједно са осталим еколошким факторима, а нарочито са влагом, утиче на распоред биљног покривача. Екстремне температуре, било да се ради о максималним, а нарочито о минималним, штетне су нарочито у време вегетације. Рани мразеви могу бити одлучујући у селекцији неких врста дрвећа.

Влага и вода уз температуру су одлучујући фактори за развој и стање појединих вегетацијских типова. Обзиром да на територији ове газдинске јединице има довољно падавина то су услови за развој и опстанак појединих вегетацијских типова повољни.

Орографски фактори (рељеф, надморска висина, нагиб, експозиција) утичу на развој и стање шумских екосистема тако што мењају основне климатске факторе (светлост, топлоту, влагу ваздуха, количину падавина и земљиште), тј. посредно.

На развој и стање шумских екосистема велики утицај имају и антропогени фактори (утицај човека).

У целини гледано, опште климатске карактеристике су повољне за успевање наших домаћих шумских врста. У погледу осталих еколошких фактора такође се може закључити да су повољни чак и на стаништима која су у разним степенима деградирани.

Сви типови шума Србије улазе (у првом степену систематизације) у одређене крупне јединице - комплексе. Они су издиференцирани под утицајем два битна фактора за живот шумске вегетације у нашим равничарским крајевима: топлоте и влаге. У планинским крајевима поред ова два основна, значајан фактор при издвајању комплекса је надморска висина.

У газдинској јединици „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” издвојени су следећи **комплекси**:

- I - Комплекс алувијалних - хигрофилних типова шума,
- II - Комплекс ксеротермофилних сладуново-церових и других типова шума,
- IV - Комплекс мезофилних букових и буково-четинарских типова шуме.

Комплекси шума су даље, сваки појединачно, рашчлањени на **ценоеколошке групе типова шума**. Овај други степен систематизације има као базу досадашња сазнања о вегетацији и земљишту у свакој од ценоеколошких група типова шума.

Ценоеколошке групе типова шума даље се рашчлањују на **групе еколошких јединица** најчешће ранга асоцијације окарактерисане земљиштима на којима се јављају.

I – Комплекс алувијалних - хигрофилних типова шума

14 Шума беле врбе и топола (*Salicion albae*) на неразвијеним семиглејним земљиштима.

143 Шуме беле врбе и црне тополе (*Salici – Populetum nigrae*) на мозаику прелазних станишта. Шуме врбе и тополе биле су у прошлости шире распрострањене у овом подручју, што закључујемо по остацима појединачних старих високих топола и врба унутар садашњих тополових култура. На стаништима беле врбе и црне тополе има доста влаге за врбу, али исто тако на појединим местима, микростаништима и мање влажног, повољнијег, песковитијег земљишта за црну тополу.

II – Комплекс ксеротермофилних сладуново-церових и других типова шума

21 Ценоеколошка група типова шума сладуна и цера (*Quercion - frainetto*) на смеђим и лесивираним земљиштима.

- 212 **Група еколошких јединица типичних шума сладуна и цера (*Quercetum frainetto-cerris tyrucum*) на смеђим и лесивираним земљиштима** - Ова група еколошких јединица шума је типична шума сладуна и цера која представља климатоналну јединицу и заступљена је на мањим нагибима до 600 m, на различитим смеђим земљиштима (на гајњачама које су формиране на језерским седиментима). Од врста дрвећа су заступљени сладун, цер, са представницима ксерофилних врста (*Sorbus torminalis*, *Sorbus domestica*, *Fraxinus ornus*, *Tilia argentea*, *Pynus pyraister*, *Cornus mas*, *Crataegus monogyna*, *Viburnum lantana*, *Rosa aryensis* и др.).
- 213 **Шума сладуна и цера са грабом (*Quercetum frainetto – cerris carpinetosum betuli*) на смеђим лесивираним земљиштима и на делувијуму.** Шуме сладуна и цера са грабом мезофилније су од типичних, а појављују се на нагибима хладнијих експозиција, или на граничним површинама са мезофилнијим заједницама, понекад чак и у дну потока, ако су плићи и отворени према југу. Земљишта су овде дубља, влажнија и са највишим еколошко-производним потенцијалом у групи типова шума сладуна и цера.

IV – Комплекс мезофилних букових и буково-четинарских типова шума

- 41 **Брдска шума букве (*Fagenion moesiacaе submontanum*) на различитим смеђим земљиштима.**
- 411 **Брдска шума букве (*Fagenion moesiacaе submontanum*) на киселим смеђим и другим земљиштима.** Заједница брдске букве шуме простире се од (500) 600 до 1100 (1200) m надморске висине, на осојним, заклоњеним падинама, дубљим увалама или већим долинама. Флористички је богатија од планинских шума због топлијег и сувљег станишта и примеса суседних састојина. У брдској шуми букве најчешће налазимо у спрату дрвећа следеће врсте: *Fagus moesiaca*, *Carpinus betulis*, *Corulus avelana*, *Fraxinus excelsior* и др. По еколошко-производним особинама ове шуме су врло сличне планинским шумама букве, тј. одликују се великим производним потенцијалом станишта.

Шикаре и шибљаци

Шикаре и шибљаци су заступљене у свим деловима јединице ближе селима на плитким, лошим, скелетним стаништима. Шибљаци, а и део шикара су климатогеног карактера проузроковани станишним условима, док је други део секундаран, настао дејством човека и он је на нешто бољим стаништима.

Шибљаке гради грабић, црни јасен са грабом и појединачним храстовима на екстремно лошим стаништима на нижим висинама.

Шикаре храстова, граба и грабића заузимају стрме стране, топлих експозиција на силикатима. Јављају се на око 300 m, а иду и преко 600 m надморске висине и то на плитким, сувим, скелетним земљиштима.

Шикаре букве су на вишим надморским висинама (преко 600 m) на јако скелетним, плитким и стрмим теренима.

У шикарама граба јавља се црни граб, грабић, клен и црни јасен. Од приземне вегетације јавља се најчешће: кукурек, копитњак, млечика и мајчина душица. Обрасле површине су врло тешке и неповољне за пошумљавање, то су лоша, девастирана и деградирана скелетоидна земљишта.

Културе и вештачки подигнуте састојине

Вештачки подигнуте састојине настале су крајем прошлог века пошумљавањем чистина, као и супституцијом букве, граба и храстова смрчом, дуглазијом, боровима и аришом. Подизане су на аутохтоним стаништима граба, храстова и букве што се показало као лоше решење. Данашње одређење, на основу досадашњих искустава, је да се подижу нове шуме само аутохтоним врстама.

Газдински типови шума

У газдинској јединици „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” издвојено је укупно 5 газдинских типова шума од тога: 4 у наменској целини 10 и 1 у наменској целини 26.

Табела 11: Газдински типови шума

Газдински тип	Р (ха)	%
1121. Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	9,39	5,4
21120. Издавачке мешовите шуме букве	19,57	11,2
2620. Издавачке мешовите шуме храстова	96,41	55,3
31210. Високе мешовите шуме борова	48,31	27,7
51731. Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију	0,75	0,4
УКУПНО	174,43	100,0

1.4.6. Општи фактори значајни за стање шумских екосистема

Позната је чињеница да је шума - као биогеоцеаноноза, веома сложена природно – историјска заједница настала у току дуготрајног процеса заједничког деловања и развоја биљног и животињског света у одређеним условима средине. С обзиром на бројне и значајне користи које пружа шума - у смислу непосредних користи производње дрвета као сировине и користи у смислу заштитне функције, шума је и објекат трајног коришћења. Савремене методе газдовања шумама неодложно захтевају да се шума као целина што боље проучи и упозна. Ово је важан предуслов сигурном унапређењу газдовања. Добро познавање делова шуме и шуме као целине, представља основ за постављање реалне процене могућег успеха и очекиваних резултата у процесу савременог планирања и газдовања шумама.

Приликом проучавања шумских екосистема посебно место заузима проучавање станишта. Карактеристике станишта манифестују се кроз основне еколошке факторе, и то:

1. Климатски фактори, у које спадају: температура, атмосферски талог и влага ваздуха, светлост, ветар;
2. Орографски фактори, које чине: рељеф, надморска висина, експозиција терена, нагиб терена, микрорељеф и др.;
3. Геолошка подлога (матични супстрат), значајно је за образовање различитих типова земљишта;
4. Едафски фактори или земљишни фактори, делују преко физичких и хемијских особина земљишта и као средина за развој кореновог система биљака;
5. Биолошки чиниоци међу којима су најважнији биљни и животињски свет и човек као посебан антропогени фактор.

Сви горе наведени еколошки фактори у природи делују заједно, тј. као целина, односно као комплекс фактора. Они су међусобно повезани делујући један на други и на средину, међусобно се допуњују и замењују.

Микроклима шумских станишта

Приликом анализе шумских станишта на једном ширем подручју (региону) није само довољно да се упознају карактеристике регионалне климе (макроклиме), већ треба да се знају и климатске карактеристике на ужем простору – микроклима сваког станишта. Установљавање разлике у микроклими суседних станишта, служи нам у оцени еколошких карактеристика појединих шумских – еколошких јединица. При анализи шумских станишта микроклиматска истраживања су веома драгоцене за оцену сличности и разлика шумских екосистема, као и везе које постоје између њих.

Изложеност терена (експозиција)

Експозиција терена у великој мери утиче на изглед и састав шума и станишта у целини. Експозиција има битан утицај на климатске и едафске (земљишне) услове одређеног станишта. Највише се међусобно разликују северне и јужне експозиције. Разлике су у степену осунчавања терена, температури и влажности ваздуха, земљишта и др. Ове разлике између северних и јужних експозиција могу бити врло изражене и екстремне, и утичу на формирање одређених типова шума.

Нагиб терена и шума

Нагиб терена (као и експозиција) има вишеструке утицаје на промене климатских и едафских услова. Нагиб терена има видног утицаја на степен загревања станишта, дубину земљишта, влажност земљишта, задржавање снежног покривача и др. Са повећањем угла нагиба терена на јужним и западним експозицијама повећава се количина топлоте и интензитет осунчавања, а на северним странама је обрнуто, смањује се. Према томе, нагиб терена заједно са експозицијом битно мења микроклиматске услове станишта.

Надморска висина и шума

Промене надморске висине утичу на промене основних карактеристика климе (температура ваздуха, влажност ваздуха, количина и расподела атмосферског талога, режим светлости и др.). Снижењем температуре, мањом укупном количином топлоте и скраћењем вегетационог периода, са порастом надморске висине мењају се и врсте дрвећа које граде одговарајуће заједнице. Због поштрених климатских и других услова на већим надморским висинама у састојинама има мањи број стабала по хектару и она су мањих висина и укупна продукција дрвне запремине је мања.

Услови земљишта

За настанак одређених типова земљишта значајни су следећи фактори: геолошка подлога, рељеф, клима, вегетација и човек. Сви ови фактори имају већу или мањи улогу, делују заједно и комплексно, а резултат њиховог деловања су различита земљишта. За успешан раст дрвећа првенствено је потребна довољна физиолошка дубина и повољне физичке (довољно воде, ваздуха) и хемијске (рН, састав земљишног раствора и др.) особине земљишта. Закључује се да различити фактори утичу на формирање различитих типова земљишта, а на њима и одговарајућих типова вегетације, како ливадско – пашњачке, тако и шумске.

Биотички чиниоци – биљни и животињски свет и човек

Основне врсте дрвећа – едификатори и субедификатори, тј. доминантне врсте у спрату дрвећа, најважнија су карика шумске биоценозе. Поред тога што су најбројније заступљене, оне у највећој мери утичу на формирање биотопа (станишта) и на живот свих осталих организама у биоценози.

Поред тога они су главни носиоци продукције, тј. развоја производних карактеристика сваког појединог типа шуме. Међутим у ланцу интеракције живих и неживих делова шумског екосистема, поред дрвећа, значајни су и сви други биљни организми. Они делују посредно или непосредно, на станиште, једни на друге, на животињски свет итд.

Животињски и биљни свет у шумској биогеоценози су врло тесно повезани. Док већини животиња биљке служе директно за исхрану, врло мали број врста у шуми се храни животињама. Животиње у великој мери утичу на биљке непосредно (опрашивање, разношење семена и др.) и посредно (својом активношћу мењају станиште – механичко уситњавање, мешање и убрзавање разлагања органских материја, ђубрење и др.).

Као поремећај природне равнотеже у шуми зоогени и фитогени фактори су увек тесно повезани, а најчешћи примарни узрочник је човек. Појава каламитета инсеката (губар, мразовац и др.) најчешће су последица човековог неразумног односа према шуми. Последице ових комбинованих зооантропогених утицаја су деградиране шуме.

Познато је да еколошки чиниоци у природи делују заједно тј. као целина, односно као комплекс фактора. Сви се они међусобно допуњују и замењују. Отуда се и јављају велике тешкоће при покушајима да се вегетација једног краја објасни као резултат деловања само једног фактора.

1.4.7. Шумски екосистеми високе заштитне вредности („HCVF”)

Шума високе заштитне вредности („High Conservation Value Forests – HCVF”) се третира као категорија шуме са посебном наменом и условима газдовања, као и посебним вредностима које поседује на одређеним локалитетима.

Шуме високе заштитне вредности су дефинисане од стране Савета за управљање шумама („Forest Stewardship Council – FSC”) у циљу сертификације шума, али се практична употреба овог концепта све више користи и за заштиту, планирање и управљање природним ресурсима. Активности газдовања у „HCV” шумама морају одржавати или побољшавати карактеристике које их дефинишу.

„FSC” је дефинисао следећих шест категорија високе заштитне вредности:

- „HCV” - 1 – подручја која на глобалном, регионалном или државном нивоу садрже важне концентracије биодиверзитета;
- „HCV” - 2 – велике шумске површине нивоа пејзажа значајне на глобалном, регионалном или државном нивоу;
- „HCV” - 3 – подручја која садрже екосистеме који су ретки, у опасности или угрожени;
- „HCV” - 4 – подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама;
- „HCV” - 5 – подручја неопходна за задовољење основних потреба локалних заједница;
- „HCV” - 6 – подручја значајна за традиционални културни идентитет локалних заједница.

Избор шуме за „HCV” шуму заснива се на присуству једне или више изложених вредности. Шумско газдинство које газдује одређеним подручјем, треба да идентификује сваку високо заштитну вредност која се налази унутар подручја и да газдује њима у циљу очувања или унапређења тих вредности уз консултовање заинтересованих страна и контролу успешности оваквог начина газдовања.

Процена којом се утврђује постојање атрибута карактеристичних за „HCV” шуме заснива се на следећим вредностима, односно приоритетним функцијама шума:

- 1) Шумски екосистеми у заштићеним природним добрима;
- 2) За шуме са посебном наменом као приоритетном функцијом могу да буду одређене:
  - шуме односно делови шума издвојени за производњу шумског семена,
  - шуме које су погодне за излетишта и рекреацију,
  - шуме које су погодне за научна истраживања и наставу,
  - шуме које су од значаја за културно – историјске споменике,
  - шуме које су од посебног интереса за народну одбрану;
- 3) За „HCV” шуме као приоритетном функцијом, могу да буду одређене:
  - шуме које штите земљиште од ерозије,
  - шуме које непосредно штите изворишта водоснабдевања, врела, изворишта термоминералних и минералних вода,

- шуме које штите објекте (водене акумулације, железничке пруге, путеве) и насеља,
- шуме које чине пољозащитне појасеве.

На основу наведених критеријума за идентификацију „НСV” шума можемо закључити да целокупна обраста површина ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” представља „НСV” шумске екосистеме.

Према захтевима које поставља сертификација шума, шумска газдинства поседују јединствен регистар „НСV” шумских екосистема за целокупну површину шумског подручја којим газдују.

Заштићене врсте флоре присутне у ГЈ:

Табела 12: Заштићене врсте флоре

РТЕ		Степен заштите
Латински назив	Домаћи назив	
<i>Galanthus nivalis</i>	Висибаба	3
<i>Ciklamen purpurascens</i>	Циклама	3
<i>Orcihis macsula</i>	Каћунак салеп	С3
<i>Drosera rotundifolia L.</i>	Росуља	С3
<i>Lycopodium clavatum</i>	Пречица	С3
<i>Fragaria Vesca</i>	Дивља јагода	3
<i>Vaccinum Myrtillus L.</i>	Боровница	3

Заштићене врсте фауне присутне у ГЈ:

Табела 13: Заштићене врсте фауне

РТЕ		Степен заштите
Латински назив	Домаћи назив	
<i>Canus lupus</i>	Вук	3
<i>Buteo buteo</i>	Орао мишар	С3
<i>Strix aluco</i>	Шумска сова	С3
<i>Dendrocopos syriacus</i>	Детлић	С3
<i>Sus scrofa</i>	Дивља свиња	
<i>Lucanus (Lucanus) cervus</i>	Јеленак	С3

1.5. ПРИВРЕДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

1.5.1. Опште привредне карактеристике подручја у коме се налази газдинска јединица

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се налази на територији општине Пирот. Подаци о привредној развијености и демографској структури општине Пирот су преузети са сајта Републичког завода за статистику, саопштење за 2014. годину.

Табела 14: Стање површина и становништва у општини Пирот

Површина (km ²)	Пољопривредна површина (ха)	Обрасла шумска површина (ха)	Насеља	Становништво
1.232	69.657	42.578	72	59.263

Према подацима наведеним у табели 10, од укупне површине општине Пирот под шумом се налази 34,56% површине, тако да је шумовитост већа од републичког просека који износи 27,40%.

Подаци о броју запослених по секторима делатности приказани су у наредној табели:

Табела 15: Структура запослености у општини Пирот

Врста делатности	Број запослених
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	154
Рибарство	12
Прерађивачка индустрија	6.745
Производња ел. енергије, гаса и воде	335
Грађевинарство	623
Трговина на велико и мало, оправка	1.135
Хотели и ресторани	219
Саобраћај, складиштење и везе	876
Финансијско посредовање	183
Послови с некретнинама, изнајмљивање	594
Државна управа и социјално осигурање	446
Образовање	909
Здравствени и социјални рад	1.340
Друге комуналне, друштвене и личне услуге	403
Предузетници и лица запослена код њих	4.123
Укупно	18.097

1.5.2. Економске и друге прилике

Статистички подаци о општини Пирот су преузети из статистичког годишњака Републичког завода за статистику Републике Србије.

Становништво, насељено на подручју газдинске јединице претежно се бави сточарством и пољопривредном производњом.

Табела 12: Просечне зараде у општини Пирот

Врста делатности	Просечна месечна зарада у динарима
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	22.253
Прерађивачка индустрија	21.116
Производња ел. енергије, гаса и воде	48.983
Грађевинарство	17.252
Трговина	21.645
Хотели и ресторани	16.281
Саобраћај, складиштење и везе	18.671
Финансијско посредовање	65.494
Послови с некретнинама, изнајмљивање	32.969
Државна управа и социјално осигурање	35.198
Образовање	31.329
Здравствени и социјални рад	35.945
Друге комуналне, друштвене и личне услуге	26.694
Просечно за општину Пирот	29.720

1.5.3. Организационо – материјална опремљеност

Шумама и шумским земљиштем газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” газдује Српска Православна Црква, Епархија Нишка, преко своје шумарске службе у којој су запослени шумарски инжењер и шумарски техничар.

1.5.4. Отвореност шумског комплекса саобраћајницама

Да би се омогућиле све интеграционе и општекорисне функције шума и да би се могло спровести успешно интензивно газдовање, као и примена свих узгојних и уређајних мера, неопходна је развијена путна мрежа. Да би се сагледала развијеност мреже комуникација неопходно је анализирати спољашњу отвореност и везу газдинске јединице са прерађивачким и потрошачким центрима, као и унутрашњу отвореност шумским путевима и њихову категоризацију.

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се простире на релативно малој површини која гравитира ка јавној саобраћајници Пирот – Звонце. У непосредној близини се налази магистрални пут Пирот – Димитровград и железничка пруга коридора 10.

У наредниј табели дат је приказ стања саобраћајница по категоријама које пролазе кроз одељења газдинске јединице:

Табела 13: Отвореност ГЈ

ГЈ	Јавни путеви кроз ГЈ			Шумски путеви		Свега путеви				Површина ГЈ	Отвореност
	Асфалтни	Тврди	Меки	Тврди	Меки	Савремени	Тврди	Меки	Σ		
	km	km	km	km	km	km	km	km	km	ха	m/ха
3816	1,01		2,77		4,29	1,01		7,06	8,07	205,45	39,3

Отвореност газдинске јединице износи 39,3 m/ха, што је задовољавајућа отвореност. Наведени меки путеви могу да се третирају као камионски само након реконструкције и већина је у функцији само по сувом времену. Због мале површине газдинске јединице и састојинске структуре задовољавајућа отвореност ће се постићи реконструкцијом постојећих путних праваца и изградњом тракторских влака за прву фазу транспорта. Ово је веома битно и са становишта могућности благовременог интервенисања у односу на евентуалну појаву штетних фактора (пожари, ветроломи и ветроизвале, фитопатолошки и ентомошки штетни фактори) и њихово уланчавање.

1.5.5. Досадашњи захтеви према шумама газдинске јединице и досадашњи начин коришћења шумских ресурса

Досадашње газдовање шумама газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” вршено је према одредбама предходне основе газдовања шумама која важи до краја 2024. године. Важећом Основом су утврђени дугорочни и краткорочни циљеви унапређивања стања шума, како би се побољшала њихова општекорисна функција. Дугорочним биолошко-узгојним циљевима газдовања требало је да се подигне степен биолошке стабилности и приближи производном оптимуму састојина, извођењем одговарајућих узгојних мера, са задатком да се обезбеди интензивна и максимална производња дрвета најбољег квалитета и вредности.

1.5.6. Могућност пласмана шумских производа

Пласман дрвних сортимената из газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се реализује у зависности од тржишних прилика.

2. СТАЊЕ ШУМА, АНАЛИЗА СТАЊА И СПРОВЕДЕНИХ МЕРА ГАЗДОВАЊА

2.1. СТАЊЕ ШУМА

Подаци о основним показатељима стања шумског фонда газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” прикупљени су у пролеће и лето 2024. године.

У складу са Законом о шумама и Правилником о садржини основа, приказано је стање шума по намени, газдинским типовима шума, пореклу и очуваности, смеси, врстама дрвећа, дебљинској и добној структури, здравственом стању и на крају општи осврт на затечено стање газдинске јединице.

2.1.1. Стање шума по општој намени

Све састојине ове газдинске јединице деле се по намени на два дела:

- Општа намена,
- Основна намена.

Општа намена се односи на комплексе шума и њихове делове и интегрише стање састојина и станишта и друштвене потребе у односу на шуму за производно заштитну функцију и на шуме са приоритетном заштитном функцијом.

11 - Шуме и шумска станишта са производном заштитном функцијом

12 - Шуме са приоритетном заштитном функцијом

Табела 14: Стање шума по општој намени

Намена општа (глобална)	Р (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
0 – Необрасло	31,02	15,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
11 – Шуме и шумска станишта са производно-заштитном функцијом	173,48	84,4	32743,9	188,7	100	995,0	5,7	100	3,0
12 – Шуме са приоритетном заштитном функцијом	0,95	0,5	9,4	9,9	0,0	0,2	0,2	0,0	2,1
УКУПНО	205,45	100	32753,3	159,4	100	995,2	4,8	100	3,0

У ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” утврђена је **општа (глобална) намена „11”** – шуме и шумска станишта са производном функцијом (за комплексе шума за које посебним законским актима није утврђена другачија намена, а при том максимална производња и коришћење производних потенцијала станишта нису у конфликту ни са једним другим општим циљем газдовања), која је заступљена са 99,5% у укупној обраслој површини, док у укупној запремини и запреминском прирасту учествује са 100%. Процент текућег запреминског прираста је 3,0%.

Општа (глобална) намена „12” – шуме са приоритетном заштитном функцијом (за комплексе шума код којих је изражена само заштитна функција шуме), заступљена је са 0,5% у укупној обраслој површини, док у укупној запремини и запреминском прирасту не учествује.

2.1.2. Стање шума по основној намени

На основу затеченог стања, потенцијала шуме и шумског земљишта у газдинској јединици издвојене су наменске целине са основном наменом:

- Производња техничког дрвета – наменска целина „10”
- Заштита земљишта од ерозије – наменска целина „26”

Табела 15: Стање шума по основној намени

Намена основна	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
10 – Производња техничког дрвета	173,48	99,5	32743,9	188,7	100	995,0	5,7	100	3,0
26 – Заштита земљишта од ерозије	0,95	0,5	9,4	9,9	0,0	0,2	0,2	0,0	2,1
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Из табеле 15 видимо да је **наменска целина „10”** – производња техничког дрвета заступљена са: 99,5% обрасле површине и са 100% запремине и прираста.

Наменска целина „26” – заштита земљишта од ерозије учествује са 0,5% у обраслој површини, док у укупној запремини и запреминском прирасту не учествује.

2.1.3. Стање шума по газдинским типовима

У ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” издвојено је укупно 5 газдинских типова шума.

Табела 16: Стање састојина по газдинским типовима

Газдински тип	P (ха)	%	V	V/ха	%	Iv	Iv/ха	%	Iv/V
10 102 143	4,63	2,7	893,4	193,0	2,7	17,2	3,7	1,7	1,9
10 114 143	4,76	2,7	479,5	100,7	1,5	30,2	6,3	3,0	6,3
1121 – Издан. мешов. шуме ОМЛ - Високе мешов. шуме ОМЛ	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
10 176 213	16,51	9,5	3306,0	200,2	10,1	86,5	5,2	8,7	2,6
10 360 411	3,06	1,7	523,1	170,9	16,0	11,7	3,8	1,2	2,2
21120 – Издавачке мешовите шуме букве	19,57	11,2	3829,1	195,7	11,7	98,2	5,0	9,9	2,6
10 196 212	17,67	10,1	3.755,1	212,5	11,5	89,1	5,0	8,9	2,4
10 196 213	44,50	25,5	8.530,9	191,7	26,0	220,4	4,9	22,1	2,6
10 215 212	32,26	18,5	7.213,0	223,6	22,0	203,9	6,3	20,5	2,8
10 216 213	1,78	1,0	101,5	57,0	0,3	3,1	1,7	0,3	3,0
26 197 213	0,2	0,1	9,4	47,0	0,0	0,2	1,0	0,0	2,1
2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова	96,41	55,3	19.609,9	203,4	59,9	516,7	5,4	51,9	2,6

Газдински тип	P (ха)	%	V	V/ха	%	Iv	Iv/ха	%	Iv/V
10 475 212	1,29	0,7	262,5	203,5		11,6	9,0		4,4
10 475 213	39,59	22,7	6.254,4	158,0		276,7	7,0		4,4
10 476 213	0,66	0,4	149,3	226,2		5,9	8,9		4,0
10 477 212	4,91	2,8	932,2	189,9		27,6	5,6		3,0
10 477 213	1,48	0,8	242,0	163,5		7,8	5,3		3,2
10 478 212	0,22	0,1	57,0	259,1		1,8	8,2		3,2
10 482 212	0,16	0,1	44,2	276,3		1,3	8,1		2,9
31210 – Високе мешовите шуме борова	48,31	27,7	7.941,5	164,4	24,2	332,9	6,9	33,4	4,2
26 267 213	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегет. за реконструк.	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Газдинска тип 1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ, заступљен је на површини од 9,39 ха или 5,4% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина овог газдинског типа је 146,2 m³/ха, текући запремински прираст је 5,0 m³/ха, а проценат прираста је 3,5%.

Газдинска тип 21120 – Издавачке мешовите шуме букве заступљење су на површини од 19,57 ха или 11,3% од укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина овог газдинског типа је 195,7 m³/ха, текући запремински прираст је 5,0 m³/ха, а проценат прираста је 2,6%.

Газдинска тип 2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова је најзаступљенији газдински тип у овој газдинској јединици. Заступљен је на површини од 96,41 ха или 55,5% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина овог газдинског типа је 203,4 m³/ха, текући запремински прираст је 5,4 m³/ха, а проценат прираста је 2,6%.

Газдинска тип 31210 – Високе мешовите шуме борова је заступљен на површини од 48,31 ха или 27,8% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина овог газдинског типа је 164, m³/ха, текући запремински прираст је 6,9 m³/ха, а проценат прираста је 4,2%.

Газдинска тип 51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију се простиру на површини од 0,75 ха или 0,4%, без учешћа у запремини и запреминском прирасту.

2.1.4. Стање шума по пореклу и очуваности

Састојине се према пореклу деле на:

- Издавачке састојине – настале вегетативним путем (из изданака и избојака) које се даље деле на:
  - Издавачке састојине меких лишћара
  - Издавачке састојине тврних лишћара
- Вештачки подигнуте састојине - настале садњом садница
- Шибљаци

Према очуваности састојине су разврстане на:

- Очуване састојине – које по степену обраслости, здравственом стању и квалитету могу дочекати зрелост за сечу;
- Разређене састојине – састојине са мањим степеном обраслости, доброг здравственог стања и квалитета и могу дочекати зрелост за сечу
- Девастиране састојине – превише разређене састојине, видно лошег здравственог стања, а и квалитета, те се пре зрелости за сечу уклањају;
- Шибљаци

Табела 17: Стање састојина по газдинском типу, пореклу и очуваности

Газд. тип / порекло / очуваност	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ									
15 – Издавачка природна састојина меких лишћара									
1. Очувана састојина	4,63	2,7	893,4	193,0	2,7	17,2	3,7	1,7	1,9
2. Разређена састојина	4,76	2,7	479,5	100,7	1,5	30,2	6,3	3,0	6,3
15 – Издавачка природна састојина меких лишћара свега	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
21120 – Издавачке мешовите шуме букве									
14 – Издавачка природна састојина тврних лишћара									
1. Очувана састојина	19,57	11,2	3829,1	195,7	11,7	98,2	5,0	9,9	2,6
14 – Издавачка природна састојина тврних лишћара свега	19,57	11,2	3829,1	195,7	11,7	98,2	5,0	9,9	2,6
21120. Издавачке мешовите шуме букве свега	19,57	11,2	3829,1	195,7	11,7	98,2	5,0	9,9	2,6
2620 – Издавачке мешовите шуме храстова									
14 – Издавачка природна састојина тврних лишћара									
1. Очувана састојина	83,04	47,6	17261,9	207,9	52,7	473,2	5,7	47,6	2,7
2. Разређена састојина	11,39	6,6	2237,1	196,4	6,8	40,1	3,5	4,0	1,8
3. Девастирана (превише разређена)	1,98	1,1	110,9	56,0	0,3	3,4	1,7	0,3	3,0
14 – Издавачка природна састојина тврних лишћара свега	96,41	55,3	19609,9	203,4	59,9	516,7	5,4	51,9	2,6
2620 – Издавачке мешовите шуме храстова свега	96,41	55,3	19609,9	203,4	59,9	516,7	5,4	51,9	2,6
31210 – Високе мешовите шуме борова									
27 – Вештачки подигнута састојина четинара									
1. Очувана састојина	6,37	3,7	891,3	139,9	2,7	34,7	5,5	3,5	3,9
2. Разређена састојина	41,56	23,8	6949,0	167,2	21,2	295,0	7,1	29,6	4,2
3. Девастирана (превише разређена)	0,38	0,2	101,2	266,4	0,3	3,1	8,2	0,3	3,1
27 – Вештачки подигнута састојина четинара свега	48,31	27,7	7941,5	164,4	24,2	332,9	6,9	33,4	4,2
31210 – Високе мешовите шуме борова свега	48,31	27,7	7941,5	164,4	24,2	332,9	6,9	33,4	4,2
51731. Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију									
39 – Шибљак									
0	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
39 – Шибљак свега	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегет. за реконструкцију	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Табела 18: Стање састојина по пореклу и очуваности

Порекло / очуваност	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
14 – Издавачка природна састојина тврдих лишћара									
1. Очувана састојина	102,61	58,8	21091,0	205,5	64,4	571,4	5,6	57,5	2,7
2. Разређена састојина	11,39	6,6	2237,1	196,4	6,8	40,1	3,5	4,0	1,8
3. Девастирана (превише разређена)	1,98	1,1	110,9	56,0	0,3	3,4	1,7	0,3	3,0
14 – Издавачка природна састојина тврдих лишћара свега	115,98	66,5	23439,0	202,1	71,6	615,0	5,3	61,8	2,6
15 – Издавачка природна састојина меких лишћара									
1. Очувана састојина	4,63	2,7	893,4	193,0	2,7	17,2	3,7	1,7	1,9
2. Разређена састојина	4,76	2,7	479,5	100,7	1,5	30,2	6,3	3,0	6,3
15 – Издавачка природна састојина меких лишћара свега	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
27 – Вештачки подигнута састојина четинара									
1. Очувана састојина	6,37	3,7	891,3	139,9	2,7	34,7	5,5	3,5	3,9
2. Разређена састојина	41,56	23,8	6949,0	167,2	21,2	295,0	7,1	29,6	4,2
3. Девастирана (превише разређена)	0,38	0,2	101,2	266,4	0,3	3,1	8,2	0,3	3,1
27 – Вештачки подигнута састојина четинара свега	48,31	27,7	7941,5	164,4	24,2	332,9	6,9	33,4	4,2
39 – Шибљак									
0	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
39 – Шибљак свега	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Табела 19: Рекапитулација стања по пореклу

Порекло	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
14 – Изд. природ. саст. тврдих лишћара	115,98	66,5	23439,0	202,1	71,6	615,0	5,3	61,8	2,6
15 – Изд. природ. саст. меких лишћара	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
27 – Вешт. подигнута саст. четинара	48,31	27,7	7941,5	164,4	24,2	332,9	6,9	33,4	4,2
39 – Шибљак	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Према пореклу најзаступљеније су Издавачке састојине тврдих лишћара (15), које заузимају површину од 115,98 ха, односно 66,5% од укупне обрасле површине газдинске јединице. Њихова просечна запремина износи 202,1 m³/ха, просечан запремински прираст 5,3 m³/ха, док је проценат прираста 2,6%. Издавачке састојине учествују са 23439,0 m³, односно 71,6% у укупној запремини газдинске јединице.

Издавачке састојине меких лишћара заузимају површину од 9,39 ха односно 5,4% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина ових састојина износи 146,2 m³/ха, просечан запремински прираст 5,0 m³/ха, а проценат прираста је 3,3%. Издавачке састојине меких лишћара учествују са 1372,9 m³, односно 4,2% од укупне запремене газдинске јединице.

Вештачки подигнуте састојине заузимају површину од 48,31 ха, односно 27,7% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина ових састојина је 164,4 m³/ха, просечан запремински прираст износи 6,9 m³/ха, а проценат прираста је 4,2%. Вештачки подигнуте састојине учествују са 7941,5 m³, односно 24,2% од укупне запремене газдинске јединице.

Шибљаци заузимају површину од 0,75 ха, односно 0,4% од укупно обрасле површине газдинске јединице.

Табела 20: Рекапитулација стања по очуваности

Очуваност	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
1. Очувана састојина	113,61	65,2	22875,7	201,4	69,8	623,3	5,5	62,7	2,7
2. Разређена састојина	57,71	33,1	9665,6	167,5	29,6	365,4	6,3	36,7	3,8
3. Девастирана (превише разређена)	2,36	1,3	212,1	89,9	0,6	6,5	2,8	0,6	3,1
39 – Шибљак	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Очуване састојине заузимају површину од 113,61 ха, односно 65,2% обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина очуваних састојина износи 201,4 м³/ха, просечан запремински прираст 5,5 м³/ха, а проценат прираста је 2,7%. Очуване састојине учествују са 22875,7 м³, односно 69,8% у укупној запремини ГЈ.

Разређене састојине се налазе на површини од 57,71 ха, односно на 33,1% обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина разређених састојина износи 167,5 м³/ха, просечан запремински прираст је 6,3 м³/ха, а проценат прираста 3,8%. Разређене састојине учествују са 9665,6 м³ у укупној запремини ГЈ, односно са 29,6%.

Девастиране састојине заузимају површину од 2,36 ха, односно 1,3% обрасле површине газдинске јединице. Њихова просечна запремина износи 89,9 м³/ха, просечан запремински прираст 2,8 м³/ха, а проценат прираста је 3,1%. Девастиране састојине учествују са 212,1 м³, односно 0,6% у укупној запремини газдинске јединице.

2.1.5. Стање састојина по смеси

Стање састојина по мешовитости у ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” детаљно је приказано у табели 21, а рекапитулација је приказана у табели 22.

Табела 21: Стање састојина по мешовитости

Порекло / мешовитост / газд. тип	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
14 – Издавачке природне састојине тврдих лишћара									
1. Чиста састојина									
21120 - Издач. мешовите шуме букве	3,06	1,8	523,1	170,9	1,6	11,8	3,8	1,2	2,2
1. Чиста састојина свега	3,06	1,8	523,1	170,9	1,6	11,8	3,8	1,2	2,2
2. Мешовита састојина									
21120 - Издач. мешовите шуме букве	16,51	9,5	3306,0	200,2	10,1	86,5	5,2	8,7	2,6
2620 - Издач. мешовите шуме хрстова	96,41	55,3	19609,9	203,4	59,9	516,7	5,4	51,9	2,6
2. Мешовита састојина свега	112,92	64,8	22915,9	202,9	70,0	603,2	5,3	60,6	2,6
14. Издавачке природне састојине тврдих лишћара свега	115,98	66,5	23439,0	202,1	71,6	615,0	5,3	61,8	2,6
15 – Издавачке природне састојине меких лишћара									
2. Мешовита састојина									
1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
2. Мешовита састојина свега	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5
15 – Издавачке природне састојине меких лишћара свега	9,39	5,4	1372,9	146,2	4,2	47,4	5,0	4,8	3,5

Порекло / мешовитост / газд. тип	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
27 – Вештачки подигнуте састојина четинара									
1. Чиста састојина									
31210 - Високе мешовите саст. борова	7,38	4,2	1803,8	244,4	5,5	62,1	8,4	6,2	3,4
1. Чиста састојина свега	7,38	4,2	1803,8	244,4	5,5	62,1	8,4	6,2	3,4
2. Мешовита састојина									
31210 - Високе мешовите саст. борова	40,93	23,5	6137,7	150,0	18,7	270,8	6,6	27,2	4,4
2. Мешовита састојина свега	40,93	23,5	6137,7	150,0	18,7	270,8	6,6	27,2	4,4
27 - Вештачки подигнуте састојина четинара свега	48,31	27,7	7941,5	164,4	24,2	332,9	6,9	33,4	4,2
39 – Шибљак									
51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
39 – Шибљак свега	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Газдинска тип 2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова је најзаступљенији газдински тип у овој газдинској јединици са површином 96,41 ха, запремином од 19609,9 m³ и запреминским прирастом 343,9 m³. Све састојине овог газдинског типа су мешовите.

Газдинска тип 21120 – Издавачке мешовите шуме букве је заступљен на површини од 19,57 ха од чега су чисте букове састојине издвојене на површини од 3,06 ха са запремином од 523,1 m³ и запреминским прирастом од 11,8 m³. Мешовите шуме граба, цера и букве су издвојене на 16,51 ха са запремином од 3306,0 m³ и запреминским прирастом од 86,5 m³. У газдинском типу 21120 чисте састојине су издвојене на 15,6% површина газдинског типа, а мешовите састојине на 84,4% газдинског типа.

Газдинска тип 31210 – Високе мешовите шуме борова је заступљен је на површини од 48,31 ха при чему површину од 7,38 ха или 15,3% заузимају чисте састојине са запремином од 1803,8 m³ и запреминским прирастом од 62,1 m³. Мешовите састојине у овом газдинском типу су издвојене на 40,93 ха или на 84,7% површине, са запремином од 6137,7 m³ и запреминским прирастом од 270,8 m³.

Газдинска тип 1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ, заступљен је на површини од 9,39 ха, са запремином од 1372,9 m³ и запреминским прирастом од 47,4 m³. Све састојине овог газдинског типа су мешовите.

Газдински тип 51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију се простире на површини од 0,75 ха, без учешћа у запремини и запреминском прирасту.

Табела 22: Рекапитулација стања по мешовитости

Мешовитост	P (ha)	%	V	V/ha	%	Iv	Iv/ha	%	Iv/V
1. Чиста састојина	10,44	6,0	2326,9	222,9	7,1	73,9	7,1	7,4	3,2
2. Мешовита састојина	163,24	93,6	30426,4	186,4	92,9	921,3	5,6	92,6	3,0
39 – Шибљак	0,75	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
УКУПНО	174,43	100	32753,3	187,8	100	995,2	5,7	100	3,0

Чисте састојине заузимају површину од 10,44 ха (6%), са запремином од 2326,9 m³ (7,1%), просечном запремином од 222,9 m³/ха, запреминским прирастом од 73,9 m³ (6,8 m³/ха) и процентом прираста 3,2%. То су чисте букове састојине и чисте вештачки подигнуте састојине.

Мешовите састојине у овој газдинској јединици заузимају површину од 163,24 ха (93,6%), са запремином од 30426,4 m³ (92,9%), просечном запремином од 186,4 m³/ха, запреминским прирастом од 921,3 m³ (5,6 m³/ха) и са процентом прираста од 3,0%.

Мешовите састојине су отпорније на ентомолошка оштећења и фитопатолошка обољења као и у случају појаве пожара, тако да мешовите састојине морамо подржавати и повећавати њихову заступљеност у складу са станишним приликама ове газдинске јединице.

2.1.6. Стање састојина по врстама дрвећа

Табела 23: Стање састојина по врстама дрвећа

Врста	Запремина		Запремински прираст		Iv/V
	m ³	%	m ³	%	%
ЛИШЋАРИ					
Бела врба	704,3	2,1	34,8	3,5	4,9
Црна јова	599,8	1,8	10,1	1,0	1,7
Буква	1211,3	3,7	26,7	2,7	2,2
Цер	13688,1	41,8	374,3	37,7	2,7
Граб	2492,5	7,6	56,5	5,7	2,2
ОТЛ	28,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Бели јасен	27,0	0,1	0,9	0,1	3,3
Клен	412,5	1,3	2,3	0,2	0,6
Орах	68,7	0,2	2,4	0,2	3,5
Трешња	130,1	0,4	2,7	0,3	2,1
Планински јавор	12,3	0,0	0,4	0,0	3,3
Сладун	8592,8	26,2	248,2	25,0	2,9
Укупно лишћари	27967,7	85,4	759,4	76,3	2,7
ЧЕТИНАРИ					
Бели бор	934,0	2,8	25,4	2,6	2,7
Црни бор	3851,6	11,8	210,4	21,1	5,5
Укупно четинари	4785,6	14,6	235,8	23,7	4,9
Укупно ГЈ	32.753,3	100,0	995,2	100,0	3,0

Анализом табеле 23, у којој је приказано стање састојина по врстама дрвећа види се да лишћари имају запремину од 27.967,7 m³ (85,4%) и текући запремински прираст од 759,4 m³, док четинари имају запремину 4785,6 m³ (14,6%) и текући запремински прираст од 235,8 m³.

Код лишћара, цер је најзаступљенија врста, као и у газдинској јединици, са запремином од 13.688,1 m³, што чини 41,8% запремине газдинске јединице. Од лишћара су значајно заступљени још и сладун са 26,2%, граб са 7,6% и буква са 3,7%. Остале врсте лишћара су са нижим учешћем. Цер углавном гради мешовите једнодобне изданачке састојине.

Од четинара су заступљени црни бор са запремином од 3.851,6 m³ или 14,6% укупне запремине и бели бор са запремином од 934,0 m³ или 2,8%. Састојине четинара су вештачки подигнуте чисте или са природно обновљеним лишћарима.

Остале врсте које нису обухваћене премером, а обиласком терена су примећене појединачно су: дивља трешња, дивља крушка, јаребика, Панчићев маклен, китњак.

2.1.7. Стање састојина по дебљинској структури

У табели 24 дрвна маса је разврстана у дебљинске разреде (ширина 10 cm) збирно по газдинским класама и газдинским типовима.

Табела 24: Стање састојина по дебљинској структури

Газдинска класа	P	V	до 10 cm	11 - 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	61 - 70	Iv
	ha	(m ³)	0	I	II	III	IV	V	VI	(m ³)
1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ										
10102143	4,63	893,4		107,7	254,8	119,4	370,2	41,3		17,2
10114143	4,76	479,5		272,6	206,9					30,2
ГТ 1121	9,39	1372,9		380,3	461,7	119,4	370,2	41,3		47,4
2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова										
10196212	17,67	3.755,1	42,2	1.237,5	1.654,4	355,3	465,8			89,1
10196213	44,50	8.530,9	70,6	5.078,3	2.919,3	364,5	59,1	39,2		220,4
10215212	32,26	7.213,0	31,3	4.481,4	2.118,3	582,1				203,9
10216213	1,78	101,5		101,5						3,1
26197213	0,2	9,4	0,1	4,5	4,8					0,2
ГТ 2620	96,41	19.609,9	144,1	10.903,2	6.696,8	1301,9	524,9	39,2		516,7
21120 – Издавачке мешовите шуме букве										
10176213	16,51	3.306,0		3.022,5	283,5					86,5
10360411	3,06	523,1	1,5	111,5	261,4	83,5	36,7		28,5	11,7
ГТ 21120	19,57	3.829,1	1,5	3.134,0	544,9	83,5	36,7		28,5	98,2
31210 – Високе мешовите шуме борова										
10475212	1,29	262,5		89,0	135,9	37,6				11,6
10475213	39,59	6.254,4		4.165,4	2.004,5	84,4				276,7
10476213	0,66	149,3		32,6	90,0	26,7				5,9
10477212	4,91	932,2		301,6	542,3	88,3				27,6
10477213	1,48	242,0		46,3	143,0	52,7				7,8
10478212	0,22	57,0		11,0	39,3	6,7				1,8
10482212	0,16	44,2		8,4	30,8	5,0				1,3
ГТ 31210	48,31	7.941,5		4.654,3	2.985,8	301,4				332,9
51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију										
26267213	0,75	0,0								0,0
ГТ 51731	0,75	0,0								0,0
ГЈ	174,43	32753,3	145,5	19.071,8	10.689,1	1.806,1	931,8	80,5	28,5	995,2

Из предходне табеле може се видети да је највећа дрвна запремина концентрисана у првом дебљинском разреду (11 до 20 cm) 19.071,8 m³ и другом (21 до 30 cm) 10.689,2 m³ што говори да су најзаступљеније младе и средњедобне састојине.

Код газдинског типа 2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова дрвна маса је најзаступљенија у I, II и III дебљинском разреду, а затим у IV, 0 и V.

Газдинска тип 21120 – Издавачке мешовите шуме букве је најзаступљенији у I и II дебљинском разреду, а затим и у III, IV, VI и 0.

Дрвна маса Газдинског типа 31210 – Високе мешовите шуме борова је заступљена у I, II и III дебљинском разреду.

Код Газдинског типа 1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ, дрвна маса је најзаступљенија у II, I и IV дебљинском разреду, а затим и у III и V.

Газдински тип 51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација за реконструкцију нема дрвну масу.

Стање састојина по дебљинској структури према врстама дрвећа приказано је у табели 25.

Табела 25: Стање састојина по дебљинској структури према врсти дрвећа

Врста дрвећа	V	до 10 cm	11 - 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	61 - 70	Iv
	(m ³)	0	I	II	III	IV	V	VI	(m ³)
ЛИШЋАРИ									
Бела врба	704,3		203,9	206,9	119,4	174,1			34,8
Црна јова	599,8		107,7	254,8		196,1	41,3		10,1
Буква	1211,3	1,5	658,8	402,4	83,5	36,7		28,5	26,7
Цер	13688,1	86,3	8.011,7	4.139,3	886,8	524,8	39,2		374,3
Граб	2492,5	1,0	2.279,7	194,7	17,0				54,6
ОТЛ	28,2		28,2						0,0
Б. јасен	27,0	3,2	23,8						0,9
Клен	412,5		222,8	189,7					2,3
Орах	68,7		68,7						2,4
Трешња	130,1		74,7	55,3					2,7
Пл. јавор	12,3		12,3						0,4
Сладун	8592,8	53,6	5.548,7	2.592,5	398,0				248,2
Укупно лишћари	27967,7	145,5	17.241,2	8.035,7	1504,7	931,8	80,5	28,5	759,4
ЧЕТИНАРИ									
Црни бор	3.851,6		1.787,6	1.915,2	148,7				210,4
Бели бор	934,0		43,0	738,2	152,7				25,4
Укупно четинари	4.785,6		1.830,6	2.653,4	301,4				235,8
ГЈ	32.753,3	145,5	19.071,8	10.689,1	1.806,1	931,8	80,5	28,5	995,2

Јачи пречници су заступљени код букве, цара и црне јове. Вештачки подигнуте састојине четинара су са већим делом запремине у првом и другом и нешто у трећем дебљинском разреду.

Табела 26: Запреминска структура по степенима Биолеја

Врста састојина по пореклу	Испод 30 cm		31 - 50 cm		Преко 51 cm	
	m ³	%	m ³	%	m ³	%
Изданачке	25.422,4	90,9	2436,5	8,7	109,0	0,4
Вештачки подигнуте	4484,0	93,7	301,4	6,3	0	0
УКУПНО ГЈ	29.906,4	91,3	2737,9	8,4	109,0	0,3

- Танак материјал (до 30 cm) заступљен је са 29.906,4 m³ или 91,3%;
- Средње јак материјал (од 30 – 50 cm) заступљен је са 2737,9 m³ или 8,4%;
- Јак материјал (изнад 50 cm) заступљен је са 109,0 m³ или 0,3%;

Структура по дебљинским разредима за ову газдинску јединицу је најјача код танког материјала. Видимо да стабла нису достигла димензије које ће по квалитету и квантитету дати запремину која одговара производним особинама датог станишта. У наредном уређајном периоду мерама неге и узгојним захватима треба посветити већу пажњу да би се побољшала дебљинска структура.

2.1.8. Стање састојина по старости

Стање састојина по старости приказано је табеларно. Ширина доброг разреда утврђена је у односу на опходњу (трајање производног процеса), а у конкретном случају износи:

- За издавачке састојине тврдих лишћара: 10 година;
- За вештачки подигнуте састојине: 10 година;
- За издавачке састојине меких лишћара: 5 година.

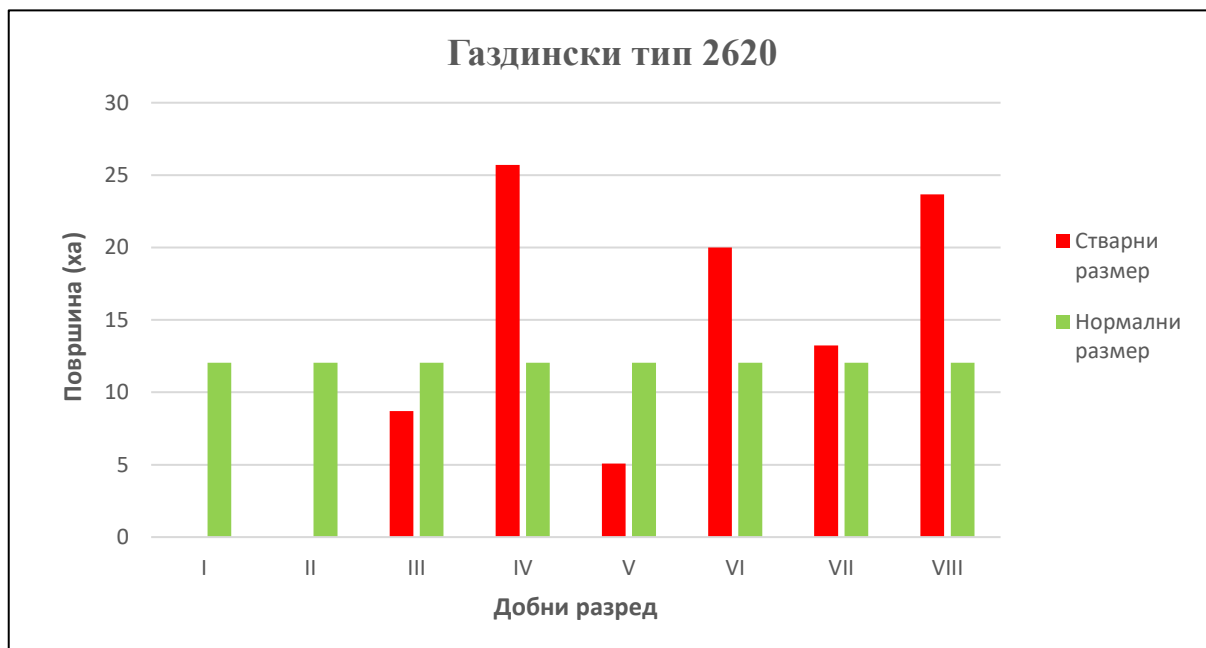
Табела 27: Стање састојина по старосној структури

Газдинска класа / тип	СВЕГА		I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
			Обр. слабо	Обр. добро							
Издавачке састојине меких лишћара (добни разред 5 година)											
10 102 143	P	4,63									4,63
	V	893,4									893,4
	Iv	17,2									17,2
10 114 143	P	4,76									4,76
	V	479,5									479,5
	Iv	30,2									30,2
ГТ 1121	P	9,39									9,39
	V	1372,9									1372,9
	Iv	47,4									47,4
Изд. саст. меких лишћара	P	9,39									9,39
	V	1372,9									1372,9
	Iv	47,4									47,4
Издавачке састојине тврдих лишћара (добни разред 10 година)											
10 196 212	P	17,67					4,88			2,09	10,70
	V	3755,1					1039,6			478,4	2237,1
	Iv	89,1					36,7			12,3	40,1
10 196 213	P	44,50				8,02	6,24	5,08	18,02	7,14	
	V	8530,9				1582,4	1013,5	1336,5	3728,9	869,7	
	Iv	220,4				46,6	29,1	38,5	82,7	23,4	
10 215 212	P	32,26				0,69	14,59			4,0	12,98
	V	7213,0					3794,7			1023,9	2394,3
	Iv	203,9					120,9			26,5	56,5
10 216 213	P	1,78							1,78		
	V	101,5							101,5		
	Iv	3,1							3,1		
26 197 213	P	0,2							0,2		
	V	9,4							9,4		
	Iv	0,2							0,2		
ГТ 2620	P	96,41				8,71	25,71	5,08	20,00	13,23	23,68
	V	19609,9				1582,4	5847,8	1336,5	3839,8	2372,0	4631,4
	Iv	516,7				46,6	186,7	38,5	86,0	62,2	96,6
10 176 213	P	16,51				16,51					
	V	3306,0				3306,0					
	Iv	86,5				86,5					
10 360 411	P	3,06							1,19		1,87
	V	523,1							219,1		304
	Iv	11,7							5,2		6,5
ГТ 21120	P	19,57				16,51			1,19		1,87
	V	3829,1				3306,0			219,1		304,0
	Iv	98,2				86,5			5,2		6,5

Газдинска класа / тип	СВЕГА		I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
			Обр. слабо	Обр. добро							
Изд. саст. тврдих лишћара	P	115,98				25,22	25,71	5,08	21,19	13,23	25,55
	V	23439,0				4888,4	5847,8	1336,5	4058,9	2372,0	4935,4
	Iv	615,0				133,1	186,7	38,5	91,2	62,2	103,5
Вештачки подигнуте састојине (добни разред 10 година)											
10 475 212	P	1,29						1,29			
	V	262,5						262,5			
	Iv	11,6						11,6			
10 475 213	P	39,59				28,42	1,45	9,72			
	V	6254,4				4614,6	228,7	1411,1			
	Iv	276,7				202,4	11,7	62,6			
10 476 213	P	0,66						0,66			
	V	149,3						149,3			
	Iv	5,9						5,9			
10 477 212	P	4,91		2,09			2,55	0,27			
	V	932,2					842,9	89,2			
	Iv	27,6					25,0	2,6			
10 477 213	P	1,48					0,40	1,08			
	V	242,0					48,8	193,2			
	Iv	7,8					1,5	6,3			
10 478 212	P	0,22						0,22			
	V	57,0						57,0			
	Iv	1,8						1,8			
10 482 212	P	0,16					0,16				
	V	44,2					44,2				
	Iv	1,3					1,3				
ГТ 31210	P	48,31		2,09		28,42	4,56	13,24			
	V	7941,5				4614,6	1164,6	2162,3			
	Iv	332,9				202,4	39,5	90,8			
Вештачки подигнуте састојине	P	48,31		2,09		28,42	4,56	13,24			
	V	7941,5				4614,6	1164,6	2162,3			
	Iv	332,9				202,4	39,5	90,8			
Шибљаци											
ГТ 51731	P	0,75									
	V	0									
	Iv	0									
ГЈ	P	174,43		2,09		53,64	30,27	18,32	21,19	22,62	25,55
	V	32753,3				9503,0	7012,4	3498,8	4058,9	3744,9	4935,4
	Iv	995,2				335,5	226,2	129,3	91,2	109,6	103,5

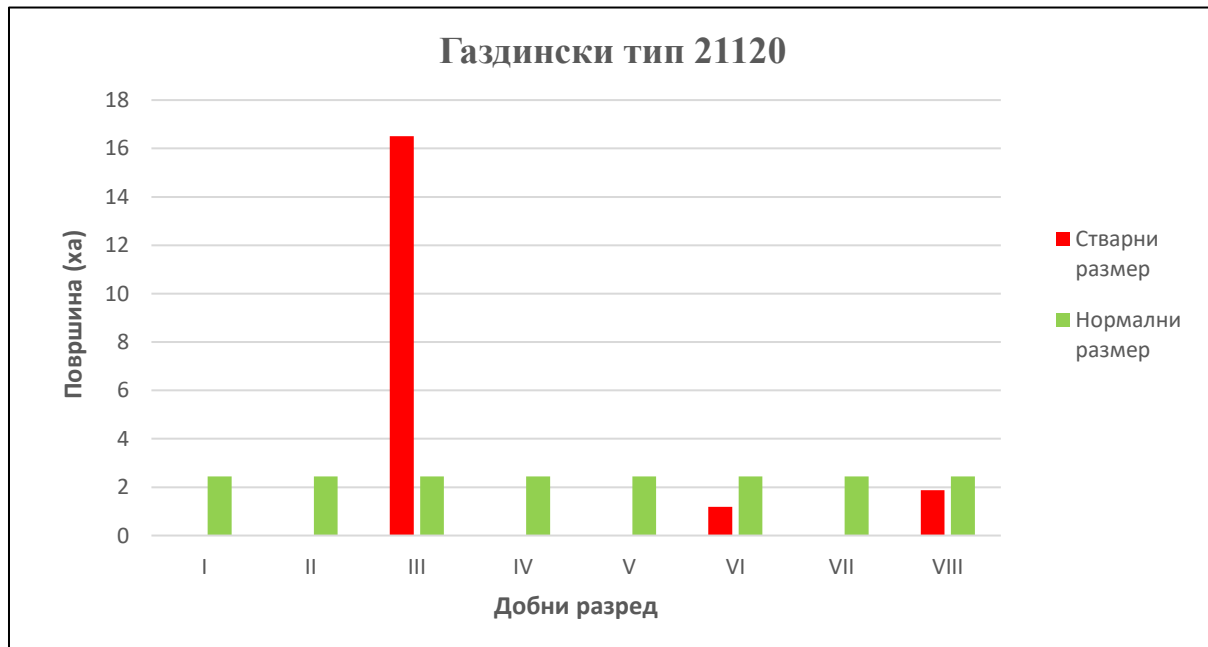
На подручју целе газдинске јединице састојине су најзаступљеније у III, IV и VIII добном разреду, затим у VII, VI и V, док се у I добном разреду као добро обрасла јавља само ГК 10477212.

Пошто је површина газдинске јединице мала не може се очекивати нормалан размер добних разреда и трајност приноса. Могуће је једино продужавати или скраћивати опходњу у изданацким састојинама у зависности од стања и квалитета састојина и на овај начин регулисати трајност приноса.

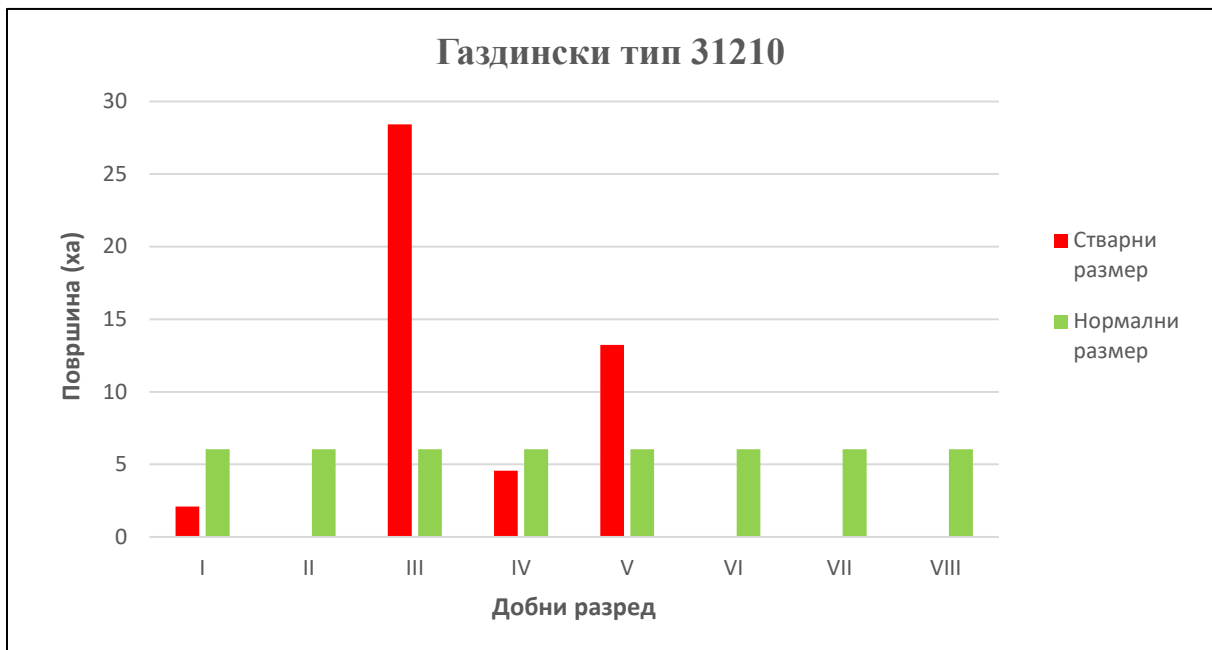
Графикон 1: Однос стварног и нормалног размера добних разреда код газдинског типа 2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова

Код газдинског типа 2620 – Издавачке мешовите шуме хрстова састојине су најзаступљеније у IV, VIII и VI добном разреду, а затим у VII, III и V.

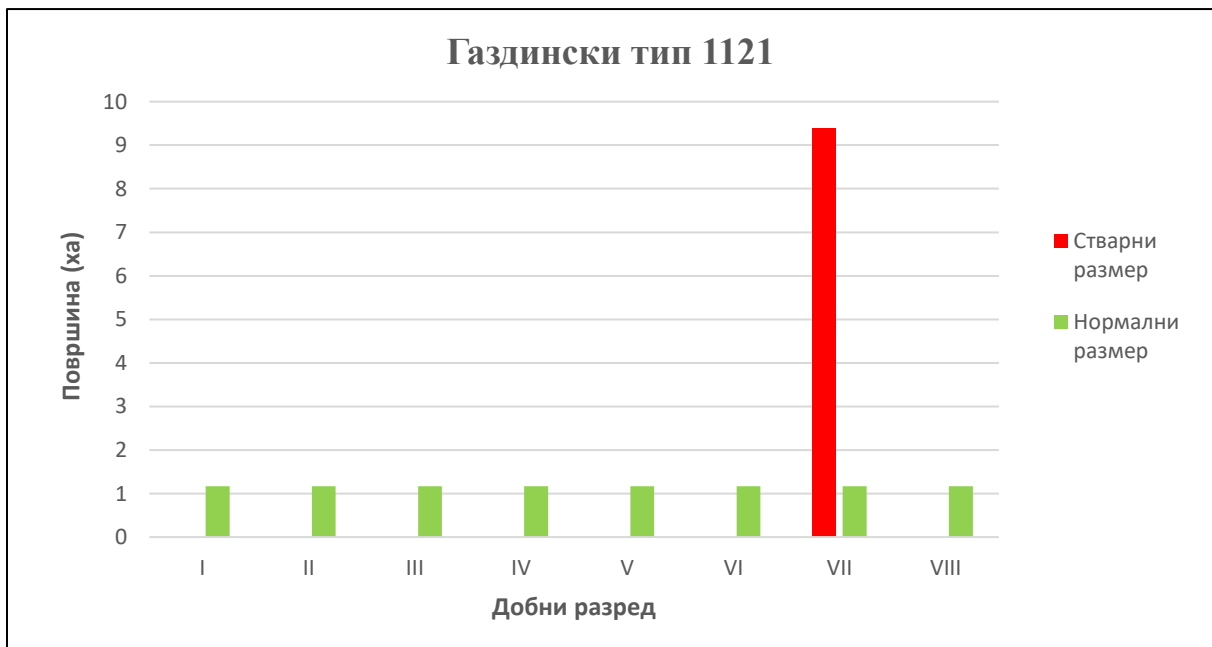
Графикон 2: Однос стварног и нормалног размера добних разреда код газдинског типа 21120 – Издавачке мешовите шуме букве

Састојне газдинског типа 21120 – Издавачке мешовите шуме букве се највећим делом јављају у III добном разреду, а знатно мање у VIII и VI добном разреду.

Графикон 3: Однос стварног и нормалног размера добних разреда код газдинског типа 31210 – Високе мешовите шуме борова

Код састојина газдинског типа 31210 – Високе мешовите шуме борова најзаступљенији је III добни разред, затим V, а знатно мање IV и I.

Графикон 4: Однос стварног и нормалног размера добних разреда код газдинског типа 1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ

Све састојине газдинског типа 1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ, налазе се у VII добном разреду.

2.1.9. Стање вештачки подигнутих састојина

Табела 28: Стање вештачки подигнутих састојина

Газдинска класа / тип	Површина		Запремина			Запремински прираст			Iv/V
	ха	%	м ³	%	м ³ /ха	м ³	%	м ³ /ха	%
Вештачки подигнуте састојине четинара старости испод 20 година									
Укупно	0	0	0	0	-	0	0	-	-
Вештачки подигнуте састојине четинара старости изнад 20 година									
10 475 212	1,29	2,7	262,5	3,3	203,5	11,6	3,5	9,0	4,4
10 475 213	39,59	81,9	6254,4	78,8	158,0	276,7	83,1	7,0	4,4
10 476 213	0,66	1,4	149,3	1,9	226,2	5,9	1,8	8,9	4,0
10 477 212	4,91	10,2	932,2	11,7	189,9	27,6	8,3	5,6	3,0
10 477 213	1,48	3,1	242,0	3,0	163,5	7,8	2,3	5,3	3,2
10 478 212	0,22	0,5	57,0	0,7	259,1	1,8	0,5	8,2	3,2
10 482 212	0,16	0,3	44,2	0,6	276,3	1,3	0,4	8,1	2,9
ГТ 31210	48,31	100	7941,5	100	164,4	332,9	100	6,9	4,2
Укупно четинари	48,31	100	7941,5	100	164,4	332,9	100	6,9	4,2

Вештачки подигнутих састојина старости испод 20 година нема.

Вештачки подигнуте састојине старости изнад 20 година припадају газдинском типа 31210 – Високе мешовите шуме борова и заузимају површину од 48,31 ха, са запремином од 7941,5 м³, просечном запремином од 164,4 м³/ха и просечним запреминским прирастом од 6,9 м³/ха. Мала просечна запремина произилази из тога што се на великој површини (одељење 1а) налази вештачки подигнута састојина црног бора са природно обновљеним цером и грабом, која је разређена и потиштена.

2.1.10. Здравствено стање шума

Шуме газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се према вертикалном распрострањењу налазе у брдском подручју. Терен је купирани и са средњим нагибима (стрм). Земљиште је углавном плитко и средње дубоко и суво на кречњацима и пешчарима. Због ових карактеристика изражена је угроженост од пожара, ветра и снега и ентомолошког штетног фактора. Због оваквих прилика и суша (која је последњих година изражена у овом подручју) представља јако битан угрожавајући и лимитирајући абиотички фактор. Код оваквих прилика карактеристично је уланчавање штетних фактора који могу да доведу до великих штета.

У газдинској јединици нису константована већа ентомолошка и фитопатолошка обољења. Предвиђене мере неге, гајења и сеча у свим састојинама ове газдинске јединице усмерене су, између осталог, на побољшање здравственог стања, као и квалитета у целини.

2.1.10.1. Штетни абиотички фактори

Шума као једна од најсложенијих биљних заједница, одраз је утицаја средине, али и она мења ту средину која се означава као станиште. На образовање и стање екосистема у целини утичу многи фактори који се могу сврстати у следеће групе фактора:

- климатски фактори,
- орографски фактори,
- едафски фактори,
- биотички фактори.

Климатски фактори делују комплексно и непосредно на биљни свет, а међу најважнијим за живот и распрострањење биљних заједница је светлост. Она утиче на процес фотосинтезе, карактер вегетације, процес обнављања и др. Температура ваздуха у садејству са осталим еколошким чиниоцима, нарочито са влагом, утиче на распоред биљног покривача. Екстремне температуре, биле оне минималне или максималне, штетне су нарочито у време вегетације. Касни пролећни и рани јесењи мразеви могу бити одлучујући у селекцији неких врста дрвећа. Влага и вода уз температуру су одлучујући фактор за развој вегетације. У целини узето умерено – континентална клима омогућује довољно трајање периода вегетације и ствара услове за велику производност шумске вегетације.

Орографски услови (рељеф, надморска висина, експозиција, нагиб и др.) указују да се ради о типичним шумским стаништима.

Едафски фактори са својим физичким и хемијским карактеристикама на већем делу газдинске јединице указују на значајну потенцијалну производност станишта.

Ако се узму у обзир сви наведени фактори и њихово појединачно и заједничко деловање може се констатовати да на великом делу ове јединице постоје оптимални услови за производњу богате шумске вегетације и квалитетне дрвне масе, док се на једном мањем делу може приметити негативно деловање појединих фактора.

Свакако да је постојање одређених екосистема условљено рељефом, надморском висином, експозицијом, геолошком подлогом, хидрографијом и климом одређеног подручја, абиотичким и биотичким чиниоцима што шуму чини сложеном заједницом - биогеоценозом.

Део површине газдинске јединице (одсеци: 1/a, b, c) се налази у приобаљу реке Јерме и непосредном окружењу Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково. Ту је изражено неповољно дејство неуређених приобалних састојина, са нагомиланим изваљеним дрвним материјалом и наносом који река Јерма (која је са изразитим бујичним карактером) гомила, у смислу мењања тока реке и изливања која за време великих вода непосредно угрожавају најуже окружење Манастира и Манастирско пољопривредно добро. Из тих разлога је неопходно уређење речног тока и функционално и естетско уређење овог дела површине.

2.1.10.2. Степен угрожености шума и шумског земљишта од пожара

У зависности од степена угрожености шума од пожара, шуме и шумска земљишта, према М. Васићу, разврстана су у шест категорија:

Табела 29: Угроженост од пожара

Угроженост од пожара	ха	%
I степен – састојине и културе борова и ариша	48,31	23,5
II степен – састојине и културе смрче, јеле и других четинара	0	0
III степен – мешовите састојине и културе четинара и лишћара	0	0
IV степен – састојине храста и граба	96,41	46,9
V степен – састојине букве и других лишћара	28,96	14,1
VI степен – шикаре, шибљаци, чистине и остало земљиште	31,77	15,5
Укупно	205,45	100

Део површине газдинске јединице од 23,5% је изузетно угрожен од пожара, док се остатак површине налази у категоријама са мањим степеном угрожености. Потребно је посветити одговарајућу пажњу превентивној заштити и припремљености за случај евентуалних пожара. Најкритичнији периоди за појаву пожара су март/април и јули/август када треба посветити посебну пажњу заштити од пожара.

Посебну пажњу треба посветити површинама које ће бити саниране и пошумљене након сушења борових култура јер се и поред мера окопавања и прашења јавља коровска вегетација, а изложеност јужној експозицији доприноси брзом сушењу и стварању лако запаљивог материјала.

2.1.11. Стање необраслих површина

Према исказу површина стање необраслих површина је следеће:

Неплодно	1,22
За остале сврхе	18,50
Укупно необрасло	19,72

У неплодно земљиште сврстани су камењари. Забарено земљиште, река, путеви, њиве, зграде и друго земљиште сврстано је у земљиште за остале сврхе.

2.1.12. Фонд и стање дивљачи – услови и могућност за развој

Територија ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се налази у саставу ловишта „Понишавље” којим газдује Ловачки савез Србије, преко ловачког удружења „Понишавље” – Пирот. Ловиштем се газдује на основу ловних основа.

Ловиште „Понишавље” има укупну површину 100.291 ха (ловна површина 90.000 ха, неловна површина 10.291 ха) и поседује важећу Ловну основу (1. април 2021-31. март 2031) са решењем бр:324-02-1227/2021-10 од 7. децембра 2021. године.

Структура површине ловишта и бројно стање дивљачи у ловишту приказани су у следећим табелама :

Табела 30: Основни подаци о ловишту

Назив ловишта	Општина	Површина	Решење о установљењу	Корисник
		(ха)	Решење број	
Понишавље	Пирот	100.291	324-02-00095/1-05-10 од 01.09.2005.	Ловачки савез Србије

Табела 31: Структура површина ловишта

Назив ловишта	Укупна површина	Шуме и шум. земљ.	Ливаде и пашњаци	Њиве и оранице	Воћњаци и виногради	Воде, баре трстици и сл.	Остало земљиште
	(ха)	(ха)	(ха)	(ха)	(ха)	(ха)	(ха)
Понишавље	100.291	40.604	24.978	26.375	3.669	-	4.665

Табела 32: Бројно стање дивљачи на основу пребројавања 2014.

Ловиште „Понишавље”	Срна		Дивља свиња		Зец		Пољска јаребица		Фазан	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Бројно стање	750	750	150	150	1950	1950	3000	3000	1000	1000
Ловно - продуктивна површина	40000		40000		50000		24000		10000	

Према овим подацима израђен је годишњи план газдовања ловиштем за ловну 2023/2024. годину. На основу динамике развоја популације дивљачи израђени су планови гајења за поједине врсте дивљачи који садрже и план одстрела.

На основу годишњег плана газдовања ловиштем „Понишавље” за ловну 2023/2024. годину планиран је одстрел дивљачи у следећем обиму:

- срна – 100 јединки (50 м + 50 ж),
- дивља свиња – 126 јединки (63 м + 63 ж),
- зец – 298 јединки (149 м + 149 ж),

Територија газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” припада и рибарском подручју „Србија Исток” – део, којим газдује ШГ „Пирот”, Пирот преко службе за ловство и рибарство.

2.1.13. Расадничка производња

Епархија нишка која газдује овом газдинском јединицом нема шумски расадник. Одговарајући садни материјал набављаће се у регистрованим расадницима.

2.1.14. Стање заштићених делова природе

На подручју ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” нема заштићених делова природе.

2.1.15. Отвореност шумског комплекса саобраћајницама

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се простире на релативно малој површини која гравитира ка јавној саобраћајници Пирот – Звонце. У непосредној близини се налази магистрални пут Пирот – Димитровград и железничка пруга коридора 10.

У наредниј табели дат је приказ стања саобраћајница по категоријама које пролазе кроз одељења газдинске јединице:

Табела 33: Стање саобраћајница у ГЈ

ГЈ	Јавни путеви кроз ГЈ			Шумски путеви		Свега путеви				Површина ГЈ ха	Отвореност m/ха
	Асфалтни	Тврди	Меки	Тврди	Меки	Савремени	Тврди	Меки	Σ		
	km	km	km	km	km	km	km	km	km		
3816	1,01		2,77		4,29	1,01		7,06	8,07	205,45	39,3

Отвореност газдинске јединице износи 39,3 m/ха, што је задовољавајућа отвореност. Наведени меки путеви могу да се третирају као камионски само након реконструкције и већина је у функцији само по сувом времену. Због мале површине газдинске јединице и састојинске структуре задовољавајућа отвореност ће се постићи реконструкцијом постојећих путних праваца и изградњом тракторских влака за прву фазу транспорта. Ово је веома битно и са становишта могућности благовременог интервенисања у односу на евентуалну појаву штетних фактора (пожари, ветроломи и ветроизвале, фитопатолошки и ентомошки штетни фактори) и њихово уланчавање.

2.1.16. Приказ стања недрвних производа

Од споредних шумских производа на територији газдинске јединице јављају се:

- Плодови шума и шумског растиња: јагода, купина, шипурак и др,
- Лековито и друго биље: цвет зове, липе, камилица и др,
- Гљиве: вргањ и лисичарка и др

2.1.17. Општи осврт на затечено стање

Укупна површина газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице” износи 205,45 ха, од чега је обрасло 174,43 ха (84,9%), а необрасло 19,72 ха (9,6%). Туђе земљиште (путеви, реке, њиве и др.) налази се на 11,30 ха (5,5%).

На подручју газдинске јединице утврђене су две основне намене:

- Производња техничког дрвета – наменска целина „10”
- Заштита земљишта од ерозије – наменска целина „26”

У ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице” издвојено је 5 газдинских типови шума:

1. 1121 – Издавачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ, које се налазе на површини од 9,39 ха (5,4%) са запремином 1372,9 m³, просечном запремином од 146,2 m³/ха, запреминским прирастом од 47,4 m³ и процентом прираста од 3,5%;
2. 21120 – Издавачке мешовите шуме букве на површини од 19,57 ха (11,2%), са запремином од 3829,2 m³, просечном запремином од 195,7 m³/ха, запреминским прирастом од 98,2 m³ и процентом прираста од 2,6%;
3. 2620 – Издавачке мешовите шуме храстова на површини од 96,41 ха (55,3%), са запремином од 19.609,9 m³, просечном запремином од 203,4 m³/ха, запреминским прирастом од 516,7 m³ и процентом прираста од 2,6%;
4. 31210 – Високе мешовите шуме борова на површини од 48,31 ха, (27,7%) са запремином од 7941,5 m³, просечном запремином од 164,4 m³/ха, запреминским прирастом од 332,9 m³ и процентом прираста од 4,2%;
5. 51731 – Шибљаци, шикаре и жбунаста вегетација реконструкцију налазе се на површини од 0,75 ха.

Укупна запремина газдинске јединице износи 32.753,3 m³, просечна запремина је 187,8 m³/ха, док је укупан запремински прираст 995,2 m³, односно 5,7 m³/ха. Процент прираста газдинске јединице је 2,4%.

Издавачке састојине тврдих лишћара заузимају површину од 115,98 ха односно 66,5% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина издавачких састојина тврдих лишћара износи 202,1 m³/ха, просечан запремински прираст износи 5,3 m³/ха, а проценат прираста је 2,6%. Издавачке састојине тврдих лишћара учествују са 23439,0 m³, односно са 71,6% у укупној запремини газдинске јединице.

Издавачке састојине меких лишћара заузимају површину од 9,39 ха, односно 5,4% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина издавачких састојина меких лишћара износи 146,2 m³/ха, просечан запремински прираст износи 5,0 m³/ха, а проценат прираста је 3,5%. Издавачке састојине меких лишћара учествују са 1372,9 m³, односно са 4,2% у укупној запремини газдинске јединице.

Вештачки подигнуте састојине четинара заузимају површину од 48,31 ха, односно 27,7% укупне обрасле површине газдинске јединице. Просечна запремина ових састојина износи 164,4 m³/ха, просечан запремински прираст износи 6,9 m³/ха, а проценат прираста је 4,2%. Вештачки подигнуте састојине четинара учествују са 7941,5 m³, односно 24,2% у укупној запремини газдинске јединице.

Шибљаци заузимају површину од 0,75 ха, односно 0,4% обрасле површине газдинске јединице.

Очуване састојине заузимају површину од 113,61 ха, односно 65,2% обрасле површине газдинске јединице. Разређене састојине се налазе на 57,71 ха, односно на 33,1% обрасле површине газдинске јединице, а девастиране на површини од 2,36 ха, односно на 1,3% обрасле површине газдинске јединице.

Чисте састојине заузимају површину од 10,44 ха (6%), док се мешовите састојине у овој газдинској јединици налазе на 163,24 ха (93,6%). На преосталих 0,4% обрасле површине налазе се шибљаци.

Код лишћара, цер је најзаступљенија врста, као и у газдинској јединици, са запремином од 13.688,1 m³, што чини 41,8% запремине газдинске јединице. Од лишћара су значајно заступљени још и сладун са 26,2% или 8592,8 m³, граб са 7,6% или 2492,5 m³ и буква са 3,7%, односно или 1211,3 m³. Остале врсте лишћара су са нижим учешћем. Цер углавном гради мешовите једнодобне изданачке састојине.

Од четинара су заступљени црни бор са запремином од 3.851,1 m³ или 11,8% укупне запремине и бели бор са запремином од 934,0 m³ или 2,8%. Састојине четинара су вештачки подигнуте чисте или са природно обновљеним лишћарима.

Структура по дебљинским разредима за ову газдинску јединицу је најјача код танког материјала (до 30 cm), који је заступљен са 29.906,4 m³ или 91,3%. Средње јак материјал (од 30 – 50 cm) је заступљен са 2737,9 m³ или 8,4%, а јак материјал (изнад 50 cm) са 109,0 m³ или 0,3%.

Старосна структура одступа од нормалног размера добних разреда.

Отвореност газдинске јединице износи 39,3 m/ха што је солидна густине мреже шумских путева. Путеви су углавном меки (употребљиви по сувом) и потребно их је реконструисати.

Здравствено стање састојина глобално гледано је задовољавајуће.

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” има малу површину, са доминантним изданачким храстовим шумама које су исте развојне фазе. Трајност приноса ће се регулисати пажљивим бонитирањем изданачких састојина и утврђивањем могућности за продужетак опходње код квалитетнијих састојина.

Разређене вештачки подигнуте састојине са природно обновљеним лишћари-ма (одсек 1а) које су на плитком, скелетоидном и сувом земљишту и код којих су на малим површинама едафски условљене различите састојинске ситуације, треба неговати као мешовите.

Део површине газдинске јединице (одсеци 1/1, 1/2, 1/3) се налази у приобаљу реке Јерме и непосредном окружењу Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково. Ово су површине које су настале сечом високих састојина топола, а сада су издвојене као земљиште за остале сврхе. Честа појава ветроизвала у овим састојинама, представљала је непосредну опасност по посетиоце Манастира и излетнике. Такође је изражено неповољно дејство неуређених приобалних састојина, са нагомиланим изваљеним дрвним материјалом и наносом који река Јерма гомила (Јерма има изразити бујични карактер), у смислу мењања тока реке и изливања која за време великих вода непосредно угрожавају најуже окружење Манастира и Манастирско пољопривредно добро. Из тих разлога је неопходно уређење речног тока и функционално и естетско уређење овог дела површине. Површину треба предвидети за подизање парк шуме визиторског центра.

На основу изложеног стања, намеће се закључак да је неопходно решити следеће проблеме како би се побољшало затечено стање:

- Припрема за конверзију изданачких шума;
- Извршење планираних радова на гајењу и нези шума;
- Подизање парк шуме визиторског центра;
- Одржавање постојећих путева и свих влака које се користе приликом извлачења дрвета;
- Заштита и очување ретких, угрожених и заштићених врста.

2.2. АНАЛИЗА СТАЊА И СПРОВЕДЕНИХ МЕРА ГАЗДОВАЊА

Газдинска јединица „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково“ је формирана 2015. године од површина у власништву Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково и Манастира Светог Николе, Планиница, које су према решењима Републичке дирекције за реституцију бр. 146-03-46-00-476/08 и 146-03-46-00-469/10 враћене Српској Православној Цркви и површина које су биле у власништву манастира, тако да ће промене шумског фонда и однос планираних и остварених радова бити предмет ове анализа.

За део површине газдинске јединице који је био предмет реституције а којим је газдовало ЈП „Србијашуме“, постоји евиденција газдовања за претходни уређајни период у основи газдовања шумама за ГЈ „Влашка планина“, чија је важност била до 31.12.2014. године (одељења 1, 2, 3, 4, 5, 34/б и 35/а).

Прво уређивање је извршено 2015. године.

Ово је друго уређајно раздобље. Прикупљање таксационих података урађено је током лета 2024. године, од стране предузећа АВИУМ и изведено је по јединственој методологији, користећи кодни приручник за информациони систем о шумама Србије (подаци су механографски обрађени). У овом уређајном периоду извршено је прекрајање одељења додавањем површина поклоњених Манастиру у претходном уређајном раздобљу и додавањем туђих површина у склопу ГЈ (енклаве, путеви, потоци и река), тако да нова површина газдинске јединице износи 205,45 ха..

Према евиденцији извршених радова на гајењу шума извршена је прореда у изданацким састојинама на површини од 20,34 ха. Искоришћено је 133,87 m³ претходног приноса. Такође су вршени радови на заштити, чувању и уређивању шума.

2.2.1. Промена шумског фонда по површини

Табела 34: Промена шумског фонда по површини (2015-2024)

Година уређивања	Укупна површина	Шума	Шумске културе	Шумско земљиште	Неплодно	За остале сврхе	Туђе земљиште
	ха	ха	ха	ха	ха	ха	
2015	198,79	168,75	6,95	4,84	1,76	8,52	7,97
2024	205,45	174,43			1,22	18,50	11,30
Разлика 2015-2024	6,66	5,68	-6,95	-4,84	-054	9,98	3,33

Овим уређивањем део катастарске парцеле 8247/1, која се простире у одсесима 1б и 1/2 (чистина која је додељена Манастиру Успења Пресвете Богородице, Суково), површине 2,60 ха придодата је површини ГЈ. Парцела је у катастру уписана на Епархију нишку.

Претходном основом површине путева, потока, канала и реке водиле су се као туђе земљиште и као такво је и сада ушло у површину ГЈ. Укупна површина ових парцела износи 11,30 ха.

Приликом повраћаја шуме Решењима Републичке дирекције за реституцију бр. 146-03-46-00-476/08 и 146-03-46-00-469/10 изостала је катастарска парцела 5822/5 са површином 0,31 ха, па се у ГЈ води као туђе земљиште. Налаже се власнику земљишта да уђе у посед, јер се и други делови парцеле (5822/1, 2, 3, 4) воде на Епархију нишку.

Укупна површина газдинске јединице повећана је за 6,66 ха. Шумске културе су прешле у вештачки подигнуте састојине, а шумско земљиште је издвојено као земљиште за остале сврхе.

У посебну намену се издваја чистина 1/3 површине 2,21 ха ради о подизања парк шуме будућег визиторског центра Манастира.

2.2.2. Промена шумског фонда по запремини и запреминском прирасту

У табели број 35 дат је упоредни приказ промене површина, запремина и запреминског прираста у односу на претходно уређивање шума газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” како би се што реалније сагледале ове промене.

Табела 35: Промена шумског фонда (2015-2024)

Година уређивања	Површина ха	Запремина		Запремински прираст		
		м ³	м ³ /ха	м ³	м ³ /ха	pIv
2015	175,70	16.444,3	93,6	582,2	3,3	3,5
2024	174,43	32.753,3	187,8	995,2	5,7	3,0
Разлика 2015-2024	-1,27	16.309,0		413,0		-

Табела 36: Промена шумског фонда по запремини (2015-2024)

Врста дрвећа	2015		Планирани етат	Посечено (2015-2024)	Очекивана запремина	Укупна запрем. 2024.	Разлика укупне и очекиване запремине	Укупан запрем. прираст
	V	Iv x 10						
	м ³	м ³						
Бела врба	128,3	15	65,2		143,3	704,3	561,0	34,8
Црна јова	335,1	73	392,5		408,1	599,8	191,7	10,1
Буква	469,2	136	83,4	46,0	559,2	1211,3	652,1	26,7
Цер	6091,0	1941	1208,5	312,0	7720,0	13688,1	5968,1	374,3
Граб	157,2	55		54,5	157,7	2492,5	2334,8	56,5
ОТЛ	0	0			0	28,2	28,2	0
Бели јасен	16,3	7			23,3	27,0	3,7	0,9
Клен	0	0			0	412,5	412,5	2,3
Орах	0	0			0	68,7	68,7	2,4
Трешња	0	0			0	130,1	130,1	2,7
План. јавор	0	0			0	12,3	12,3	0,4
Сладун	4676,9	1653	674,1		6329,9	8592,8	2262,9	248,2
Црни јасен	88,5	36			124,5	0	-124,5	0
Б. топола	83,8	82			165,8	0	-165,8	0
Топ. I 214	1427,5	359	1632,6	1142,7	643,8	0	-643,8	0
Свега лишћари	13473,7	4358	4056,3	1555,2	16275,6	27967,7	11692,1	759,4

Врста дрвећа	2015		Планирани етат	Посечено (2015-2024)	Очекивана запремина	Укупна запрем. 2024.	Разлика укупне и очекиване запремине	Укупан запрем. прираст
	V	Iv x 10						
	m ³	m ³						
Бели бор	1743,9	857	351,6	157,4	2443,5	934,0	-1509,5	25,4
Црни бор	1159,4	586	148,9		1745,4	3851,6	2106,2	210,4
Смрча	43,2	11			54,2	0	-54,2	0
Боровац	24,0	11			35,0	0	-35,0	0
Свега четинари	2970,6	1464	500,5	157,4	4278,1	4785,6	507,5	235,8
Укупно:	16444,3	5822	4556,8	1712,6	20553,7	32753,3	12199,6	995,2

На основу детаљне анализе стања шума из претходног уређајног периода за „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” и садашњег стања шума, може се констатовати разлика између очекиване и премером добијене запремине, тако да је добијена запремина већа за 12.199,6 m³ од очекиване запремине.

Појединачно гледано код тврдих лишћара, цер има највеће повећање дрвне запремине у односу на очекивану од 5968,1 m³, затим граб од 2334,8 m³ и сладун од 2262,9 m³. Буква бележи повећање дрвне запремине у односу на очекивану за 652,1 m³. Разлика се објашњавају чињеницом да су у претходном уређајном периоду површине великог броја састојина ових врста биле на прелазу таксационе границе.

Код меких лишћара, највеће позитивно одступање од очекиване запремине има бела врба 561,0 m³, док црна јова има повећање од 191,7 m³.

Код састојина тополе клон I 214 је искоришћен планирани главни етат. На сечини је овом Основом предвиђено подизање парк шуме визиторског центра Манастира.

Код четинара, састојине црног бора имају повећање дрвне запремине у односу на очекивану за 2106,2 m³, док је бели бор премерен са мањом дрвном запремином за 1509,5 m³, него што је очекивано. На промену запремине четинара утицао је и начин премера, с обзиром да је раније за већину састојина дата процена запремине, а у овом уређајном периоду је извршен таксациони премер.

2.3. ОДНОС ПЛАНИРАНИХ И ОСТВАРЕНИХ РАДОВА У ДОСАДАШЊЕМ ГАЗДОВАЊУ

2.3.1. Досадашњи радови на обнови и гајењу шума

Упоредном анализом плана гајења шума и евиденција извршених радова по наведеном плану, запажа се велика разлика и велико одступање планираног од реализованог, у свим видовима радова.

Досадашњи радови на обнови и гајењу шума као и њихово извршење приказани су у наредним табелама.

Табела 37: Досадашњи радови на обнови шума

Врста рада	планирано	остварено	извршење
	ха	ха	%
Оплодне сече (35, 37)	10,39	0	0
Обнављање чистим сечама (31)	11,57	10,63	91,9
Конверзија (директна и реконструкција) (31)	2,9	0	0
Тарупирање подраста машински (216)	7,13	0	0
Попуњавање прир. обнов. саст. сетвом (411)	7,53	0	0
Укупно ГЈ	39,52	10,63	26,9

Планиране су оплодне сече, обнављање чистим сечама, конверзија изданачких састојина (директна и реконструкција), тарупирање, попуњавање. Од планираних радова на обнови шума извршене су само чисте сече на 10,63 ха од планираних 11,57 ха.

Табела 38: Досадашњи радови на подизању шума

Врста рада	планирано	остварено	извршење
	ха	ха	%
Вештачко пошумљавање садњом (317)	7,74	0	0
Попуњавање вешт. подиг. саст. садњом (414)	7,74	0	0
Укупно ГЈ	15,48	0	0

Планирани радови на подизању шума: вештачко пошумљавање и попуњавање вештачки подигнутих састојина садњом нису изведени.

Табела 39: Досадашњи радови на нези шума

Врста рада	планирано	остварено	извршење
	ха	ха	%
Окопавање и прашење у културама (518)	7,74	0	0
Сеча избојака и уклањање корова ручно (513)	2,47	0	0
Чишћење у младим природним саст. (526)	79,43	0	0
Прореде (25, 10)	57,79	29,66	51,3
Укупно ГЈ	147,43	29,66	20,1

Од свих планираних радова на нези шума извршене су само прореде на 29,66 ха од планираних 57,79 ха.

2.3.2. Досадашњи радови на коришћењу шума

Табела 40: Досадашњи радови на коришћењу шума

Врста приноса	Површина	Планирани принос	Остварени принос			
			Површина		Запремина	
	ха	м ³	ха	%	м ³	%
Претходни редовни	57,80	1725,0	29,66	51,3	423,0	24,5
Главни редовни	24,86	2831,8	10,63	42,8	1300,3	45,9
Укупно редовни	82,66	4556,8	40,29	48,7	1723,3	37,8
Укупно	82,66	4656,8	40,29	48,7	1723,3	37,8

Према евиденцији извршених радова на гајењу шума извршена је прореда у изданаџким састојинама на површини од 29,66 ха. Предходни принос је од планираних 1725,0 м³ остварен са 423,0 м³. Главни редовни принос је од планираних 24,86 ха остварен на 10,63 ха. Од планираних 2831,8 м³, посечено је 1300,3 м³.

2.3.3. Општи осврт на досадашње газдовање

У целини гледано шумски фонд и досадашње газдовање шумама (у протеклих десет година) карактерише:

- Приликом последњег уређивања дошло је до повећања површина за 14,53 ха.
- Планирани радови на обнови и гајењу шума испуњени су са 19,9%;
- План коришћења шума је остварен са 37,8%;
- Упоређивањем података претходне и садашње инвентуре, дошло је до повећања укупне запремине газдинске јединице за 12.199,6 м³;
- Гледано по запремини главни редовни принос реализован је са 45,9%, а претходни редовни принос са 24,5%. Укупни редовни принос реализован је са 37,8 %, док случајног приноса није било.

На основу наведеног јасно се види да треба променити однос према шумама ове газдинске јединице у наредном периоду, односно потребно је интензивирање свих наведених радова којима ће се обезбедити боља биолошка стабилност састојина, наставити започете процесе обнављања, како би се обезбедила трајност приноса и прихода као коначни циљ.

2.4. ВРЕДНОСТ ШУМА

2.4.1. Квалификациона структура укупне дрвне запремине

Вредност шума обухвата вредност дрвне запремине и вредност младих састојина. У исказаним вредностима нису укључене општекорисне функције шума, као и вредност коришћења осталих шумских ресурса, које произилазе из концепта интегралног газдовања шумама. Вредност шума утврђена је методом садашње сечиве вредности и представља орјентациони податак због немогућности прецизног одређивања сортиментне структуре дубећих стабала и варијабилности тржишних прилика.

2.4.1.1. Вредност укупне дрвне запремине по сортиментној структури

Табела 41: Вредност дрвне запремине по сортиментној структури

Врста дрвећа	Сортимент	€	дин.	Запремина	Вредност запремине (€)	Вредност запремине (дин.)
бела врба	Целулоза	32,00	3744,00	74,9	1198,6	140237,5
бела врба	I	64,00	7488,00	61,1	1956,4	228896,4
бела врба	II	56,00	6552,00	69,9	1958,4	229134,6
бела врба	Огрев меки	32,00	3744,00	357,4	5719,0	669127,4
бела врба	Остатак	16,00	1872,00	140,9	1126,9	131843,4
црна јова	Огрев меки	8,00	936,00	479,9	3838,9	449153,0
црна јова	Остатак	8,00	936,00	120,0	959,7	112288,3
дом. орах	Огрев тврди	21,00	2457,00	61,9	1299,1	151992,4
дом. орах	Остатак	8,00	936,00	6,9	55,0	6433,5
граб	I	159,00	18603,00	2,6	138,9	16246,0
граб	II	129,00	15093,00	22,7	977,3	114340,7
граб	Огрев тврди	189,00	22113,00	860,3	18066,0	2113720,3
граб	Остатак	72,00	8424,00	1645,1	13160,5	1539775,4
цер	Огрев тврди	33,00	3861,00	12264,1	12264,1	1434895,8
цер	Остатак	33,00	3861,00	1420,2	1420,2	166162,0
сладун	Целулоза	754,00	88218,00	2306,5	66888,0	7825895,7
сладун	L трупац	2715,00	317655,00	107,7	19486,3	2279899,6
сладун	Огрев тврди	546,00	63882,00	3513,2	73776,3	8631829,6
сладун	Остатак	208,00	24336,00	830,9	6646,9	777692,3
сладун	R1	1605,00	187785,00	197,4	21119,2	2470941,0
сладун	R2	1534,00	179478,00	708,4	41798,5	4890424,6
сладун	R3	1248,00	146016,00	905,0	43438,2	5082264,0
трешња	kg	21,00	2457,00	5,5	114,8	13427,0
трешња	Огрев тврди	21,00	2457,00	103,2	2166,6	253491,1
трешња	Остатак	8,00	936,00	20,3	162,6	19026,9
ОТЛ	Огрев тврди	21,00	2457,00	25,4	533,8	62459,8
ОТЛ	Остатак	8,00	936,00	2,8	22,6	2643,8
буква	II	177,00	20709,00	33,0	1946,8	227774,2
буква	Огрев тврди	105,00	12285,00	1019,3	21404,7	2504349,5

Врста дрвећа	Сортимент	€	дин.	Запремина	Вредност запремине (€)	Вредност запремине (дин.)
буква	Остатак	40,00	4680,00	117,9	943,1	110346,9
бели јасен	Огрев тврди	42,00	4914,00	22,4	470,6	55055,9
бели јасен	Остатак	16,00	1872,00	4,6	36,8	4306,4
план. јавор	Огрев тврди	21,00	2457,00	11,1	233,2	27289,2
план. јавор	Остатак	8,00	936,00	1,2	9,9	1155,1
црни бор	Целулоза	176,00	20592,00	770,3	12325,0	1442026,5
црни бор	I	260,00	30420,00	8,9	464,1	54297,2
црни бор	II	225,00	26325,00	11,9	535,5	62650,6
црни бор	III	170,00	19890,00	13,4	455,2	53253,0
црни бор	Обла грађа	80,00	9360,00	23,8	380,8	44551,6
црни бор	Огрев четин.	0,00	0,00	2252,9	0,0	0,0
црни бор	Остатак	44,00	5148,00	770,3	3081,3	360506,6
бели бор	Целулоза	144,00	16848,00	193,1	3090,4	361573,0
бели бор	I	414,00	48438,00	9,2	632,1	73951,9
бели бор	II	336,00	39312,00	12,2	684,0	80025,3
бели бор	III	258,00	30186,00	13,7	590,8	69129,0
бели бор	Обла грађа	96,00	11232,00	24,4	390,8	45728,7
бели бор	Огрев четин.	0,00	0,00	519,9	0,0	0,0
бели бор	Остатак	36,00	4212,00	193,1	772,6	90393,2
клен	Огрев тврди	168,00	19656,00	371,3	7796,7	912215,5
клен	Остатак	64,00	7488,00	41,3	330,0	38612,3
УКУПНО				32753,3	396867,0	46433434,0

Продајна вредност дрвне запремине газдинске јединице од 32.753,3 m³ разврстана на сортименте на камионском путу износи 46.433.434,0 динара.

2.4.1.2. Вредност укупне дрвне запремине плана сеча

Табела 42: Вредност дрвне запремине плана сеча

Врста дрвећа	Сортимент	План сеча (m ³)	Вредност плана	дин.
бела врба	Целулоза	82,8	1324,3	154939,6
бела врба	I	67,1	2145,7	251050,7
бела врба	II	76,4	2138,9	250247,9
бела врба	Огрев меки	406,8	6508,7	761518,2
бела врба	Остатак	158,3	1266,0	148122,7
црна јова	Огрев меки	500,0	4000,3	468037,4
црна јова	Остатак	125,0	1000,1	117009,4
дом. орах	Огрев тврди	67,4	1414,8	165527,1
дом. орах	Остатак	7,5	59,9	7006,4
граб	I	0,3	17,7	2066,3
граб	II	2,9	124,6	14573,6
граб	Огрев тврди	130,5	2740,1	320588,5
граб	Остатак	257,7	2061,9	241238,4

Врста дрвећа	Сортимент	План сеча (m ³)	Вредност плана	дин.
цер	Огрев тврди	1704,3	1676,7	196174,1
цер	Остатак	196,0	196,0	22933,0
сладун	Целулоза	372,5	10802,6	1263903,1
сладун	L трупац	23,9	4333,9	507061,1
сладун	Огрев тврди	555,8	11672,3	1365655,4
сладун	Остатак	141,9	1135,3	132830,9
сладун	R1	43,9	4697,0	549549,6
сладун	R2	139,6	8233,7	963340,9
сладун	R3	176,5	8472,3	991257,8
трешња	К грађа	0,0	0,0	0,0
трешња	Огрев тврди	0,0	0,0	0,0
трешња	Остатак	0,0	0,0	0,0
ОТЛ	Огрев тврди	3,1	64,1	7495,2
ОТЛ	Остатак	0,3	2,7	317,3
буква	II	4,4	260,5	30475,5
буква	Огрев тврди	116,4	2444,7	286028,0
буква	Остатак	13,6	109,0	12748,1
бели јасен	Огрев тврди	4,4	93,3	10919,7
бели јасен	Остатак	1,3	10,3	1199,9
план. јавор	Огрев тврди	1,7	35,0	4093,4
план. јавор	Остатак	0,2	1,5	173,3
црни бор	Целулоза	136,9	2190,9	256337,4
црни бор	I	1,5	75,5	8832,8
црни бор	II	1,9	87,1	10191,7
црни бор	III	2,2	74,0	8662,9
црни бор	Обла грађа	3,9	61,9	7247,4
црни бор	Огрев четин.	401,4	0,0	0,0
црни бор	Остатак	136,9	547,7	64084,3
бели бор	Целулоза	29,3	468,4	54799,9
бели бор	I	1,3	92,2	10791,7
бели бор	II	1,8	99,8	11678,0
бели бор	III	2,0	86,2	10087,9
бели бор	Обла грађа	3,6	57,0	6673,1
бели бор	Огрев четин.	79,1	0,0	0,0
бели бор	Остатак	29,3	117,1	13700,0
клен	Огрев тврди	36,2	761,1	89044,4
клен	Остатак	4,0	32,2	3769,1
УКУПНО		6253,8	83794,7	9803983,3

Продајна вредност дрвне запремине од 6253,8 m³, планиране Планом сеча, на камионском путу износи 9.803.983,3 динара.

2.4.1.3. Укупна вредност шума

Укупна вредност шума једнака је укупној вредности дрвне запремине и износи 46.433.434,0 динара.

3. ФУНКЦИЈЕ ШУМА, ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ГАЗДОВАЊА

3.1. ФУНКЦИЈЕ И НАМЕНЕ ШУМА

Под функцијом шума, подразумева се њено корисно дејство, које се постиже привредном активношћу организације која њоме газдује, у циљу прилагођавања постојећег стања шума постављеном циљу. Дакле, функције шума се односе на процес производње у којем се улажу рад и средства рада са циљем промене природе шуме и њено прилагођавање људским потребама. Због бројних користи за друштво у целини, шуме и шумско земљиште су по Закону о шумама „добро од општег интереса”, па је према томе газдовање шумама и шумским подручјима сложен и одговоран друштвени задатак.

Све функције шума, условно се према значају (М. Медаревић, 1991) могу сврстати у три групе:

1. Еколошке (заштитне) функције
2. Производне функције
3. Социјалне функције

Еколошке функције шума подразумевају заштитне, хидролошке, климатске, хигијенско-здравствене и друге функције.

Производне функције шума представљене су производњом дрвета (техничког и просторног), дивљачи (крупне и ситне), шумског семена и осталих производа шума (лековито биље, печурке, шумски плодови, смола и др.), као и производњом кисеоника посебно специфичном и врло значајном функцијом шуме.

У социјалне функције шума убрајамо: туристичко-рекреативне, образовне, научно-истраживачке, одбрамбене и друге функције. У свакој шуми или њеном делу истовремено се остварује више функција шума које се временски и просторно преплићу и свака од њих има мањи или већи значај за ширу друштвену заједницу.

Све ове функције шума потребно је уважити и међусобно ускладити како би се остварио максималан еколошки и економски ефекат за ширу друштвену заједницу. Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково су економско-производне шуме.

Шуме карактеришу бројне одлике које имају велики значај за људско друштво. Многе од њих имају велики непосредан значај у подмирењу друштвених потреба. Функције ове комплексне природне творевине битно утичу не само на услове за одвијање и развој бројних привредних грана и делатности, већ и на развој и опстанак појединих подручја, региона и ширих природних и друштвених целина. У будућности ће се све више повећавати друштвени и економски значај шума у складу са све већим захтевима друштва према шумама. Зато је и задатак планирања у шумарству: утврђивање циљева, мера и планова за унапређење садашњег стања шума.

У складу са наведеним захтевима према шумама, можемо утврдити следеће функције подручја ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково”:

- Заштитна функција,
- Производна функција,
- Социјална функција.

Многе потребе захтевају вишефункционално коришћење шума и шумског земљишта. Често је неке функције шума тешко ускладити на истом простору па је неопходно утврдити глобалну и основну намену појединих састојина.

Глобална намена шума ове газдинске јединице дели се на:

- „10” – шуме и шумска станишта са производном функцијом;
- „12” – шуме са приоритетном заштитном функцијом.

На подручју газдинске јединице су установљене следеће основне функције шума:

- Производња техничког дрвета ..... наменска целина „10“
- Заштита земљишта од ерозије ..... наменска целина „26“

На подручју ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” се не налазе заштићена природна добра.

3.2. ЦИЉЕВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА

Циљеви газдовања шумама (општи и посебни) за конкретне наменске целине су утврђени ОГШ за ГЈ „Шуме Епархије нишке”.

3.2.1. Општи циљеви газдовања шумама

Општи циљеви газдовања шумама односе се на све шуме ове газдинске јединице и имају дугорочни карактер, а своде се на:

- унапређење свеукупног стања шума,
- заштита и повећање општекорисних функција шума,
- заштита водотока,
- повећање вредности дрвне запремине и прираста,
- повећање квалитета и вредности шума.

3.2.2. Посебни циљеви газдовања шумама

За газдовање шумама нарочито је важно правилно одредити посебне циљеве, односно конкретне циљеве за шуме газдинске јединице.

Посебни циљеви проистичу из општих циљева, стања, потреба и намене шума ове газдинске јединице, а одређују се по наменским целинама и за све газдинске класе које улазе у ту наменску целину за ово уређајно раздобље.

Посебни циљеви газдовања за ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” за наменске целине су следећи:

Наменска целина 10 – производња техничког дрвета

За природне шуме тврних лишћара изданачког порекла ове наменске целине одређују се следећи посебни циљеви:

- побољшање стања по пореклу, односно превођење изданачких шума у високи узгојни облик,
- повећање учешћа техничког дрвета,
- повећање дрвне запремине и запреминског прираста,
- побољшање старосне структуре,
- побољшање дебљинске структуре,
- побољшање здравственог стања.

За вештачки подигнуте шуме четинара ове наменске целине одређују се следећи посебни циљеви:

- побољшање здравственог стања,
- побољшање дебљинске структуре,
- максимална производња техничког дрвета најбољег квалитета,
- повећање дрвне запремине и запреминског прираста.

Наменска целина 26 – заштита земљишта од ерозије

За шуме високог узгојног облика и шуме тврних лишћара изданачког порекла ове наменске целине одређују се следећи посебни циљеви:

- максимална заштита земљишта од ерозије,

Необрасле површине

Необрасле површине су дефинисане одређеном еколошком припадношћу која је продуктивна за подизање нових шума. Необрасле површине категорисане као земљиште за остале сврхе се задржавају као такве, а у циљу повећања квалитета амбијентности подручја и друге намене. Све необрасле површине способне за пошумљавање привести шумској култури, осим оних необраслих делова који су или ће бити по својој глобалној намени искључене из редовног газдовања. Циљ је очување и повећање шумовитости.

3.3. УЗГОЈНЕ, УРЕЂАЈНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ МЕРЕ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА

Мере за постизање општих и посебних циљева газдовања шумама могу бити узгојне и уређајне природе.

3.3.1. Узгојне мере

Основне мере за остварење циљева газдовања шумама узгојне природе су:

- избор система газдовања;
- избор узгојног и структурног облика састојина;
- избор врста дрвећа и размера смесе;
- избор начина сече – обнављања и коришћења;
- избор начина неге састојина.

Избор система газдовања

Систем газдовања шумама подразумева усклађен скуп радњи на нези, коришћењу, обнављању и заштити шума, као и планирању и организацији газдовања шумама, а своје име (назив) добија по начину сече обнављања старе састојине. На основу затечених састојинских прилика досадашњег газдовања (обнављања састојина), утврђених приоритетних функција (функционалних захтева), а уважавајући биолошке особине врста дрвећа, одређени су следећи системи газдовања шумама:

- Састојинско – оплодна сеча кратког подмладног раздобља примениће се у изданачком састојинама.
- У вештачким састојинама четинара примениће се састојинско газдовање – проредна и чиста сеча.

Избор узгојног и структурног облика гајења шума

Основни узгојни облик, коме дугорочно треба тежити на укупном простору газдинске јединице је висока шума. У зависности од начина обнове високу шуму можемо добити природним (приоритетнији начин) или вештачким путем.

Сходно томе, уважавајући биолошке особине врсте дрвећа које граде састојине и хитност поправке затеченог стања, треба тежити једнодобном структурном облику.

Шибљаци се као едафски и орографски условљене биљне заједнице и даље задржавају и стављају изван газдинског третмана.

Избор врсте дрвећа

Све лишћарске врсте, констатоване у овој газдинској јединици, су аутохтоне и налазе повољне услове за свој раст и развој. Оне се налазе у свом природном ареалу те су као такве, главни носиоци продукционе масе.

Главна врста су сладун и цер, док се као пратеће врсте јављају буква, граб, црна јова, бела врба и остали лишћари.

Природних састојина четинара нема у овој газдинској јединици, а од вештачких су заступљене црни и бели бор.

У погледу избора врсте дрвећа прописује се обнављање аутохтоним врстама као што су цер, сладун и китњак. На већим надморским висинама могуће је обнављање буквом. Једино на местима где су услови станишта скромнији (на деградираним површинама), уколико није могуће задржати постојећу врсту, дозвољено је пошумљавање четинарима који се задовољавају таквим стаништем (првенствено борови). У условима различитог степена деградације неспоран је и значај пионирских врста. Значајан критеријум је и отпорност врста ка различитим негативним утицајима.

За попуњавање четинарских култура користити четинаре: црни и бели бор, али и тежити стварању мешовитих састојина.

Избор начина сеча обнављања и коришћења састојина

Од избора начина обнављања зависи и структура будућих састојина и целокупни газдински поступак, елементи за сва планска разматрања и поступак за одређивање приноса и обезбеђивање трајности приноса, односно функционалне трајности. Начин обнављања пре свега зависи од биолошких особина врста дрвећа које граде састојину (особина састојине), особина станишта и економских прилика.

За шуме ове газдинске јединице у којима је предвиђено обнављање у овом уређајном периоду, одређује се следећи начин сеча обнављања:

- За природне састојине као начин коришћења предвиђене су проредне сече као и сече обнављања;
- За вештачки подигнуте састојине изнад таксационе границе примењиваће се селективне прореди са позитивном селекцијом.

Избор начина неге

Према затеченом стању састојина и постављеним циљевима газдовања утврђују се следеће мере неге:

- селективне прореди позитивне селекције уз обележавање стабала будућности у одраслим састојинама (од фазе касног младика до зрелих састојина за сечу), и то како у природним, тако и у вештачки подигнутим састојинама;
- друге мере и нови технолошки поступци који обезбеђују нормалан развој састојина жељеног састава врста дрвећа.

3.3.2. Мере уређајне природе

За остваривање циљева газдовања шумама у конкретним условима уређајне мере обухватају:

- за изданачке шуме – избор опходње;
- за изданачке шуме које се природним обнављањем преводе у високе шуме – избор конверзионог и подмладног раздобља.

Избор опходње и дужина подмладног раздобља

У једнодобним шумама неопходно је одредити дужину трајања производног процеса – опходње. На основу сагледавања производних потенцијала станишта, особина врста дрвећа и основне намене, одређена је оријентациона дужина трајања производног процеса за основне врсте:

1. За очуване и разређене изданачке састојине храсова и букве, које ће се конверзијом превести у виши узгојни облик, одређује се опходња од 80 година, а дужина подмладног раздобља у трајању од 20 година;
2. За вештачки подигнуте састојине црног бора опходња се одређује на 80 година;
3. За изданачке састојине меких лишћара одређује опходња од 25 година;

Остале лишћарске врсте не граде чисте састојине, већ се појављују као пратеће врсте уз главну врсту, те ће се опходња ових врста везати за главну врсту или главне врсте дрвећа у тим састојинама.

Избор периода за постизање оптималне обраслости – степена шумовитости

Однос између обраслог и необраслог земљишта је **85% : 15%**, што се у датим условима може сматрати неповољним. У овом уређајном раздобљу планирано је шумљевање на површини од 11,17 ха, од чега је 2,21 ха предвиђено за подизање парк шуме Визиторског центра (одсек 1/3).

Уређајно раздобље

Законом о шумама је предвиђено уређајно раздобље у трајању од 10 година.

4. ПЛАН ГАЗДОВАЊА ШУМАМА И ПРОЦЕНА ОЧЕКИВАНИХ ЕФЕКТА

4.1. ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА

На основу утврђеног стања шума и прописаних краткорочних циљева и могућности њиховог обезбеђења, израђују се планови будућег газдовања. Основни задатак планова газдовања шумама је да у зависности од затеченог стања, омогући подмирење одговарајућих друштвених потреба и унапређење стања шума као дугорочног циља.

4.1.1. План гајења шума

Снимањем и анализом затеченог стања састојина, истовремено су оцењене потребе и могућности примене шумско – узгојних радова у наредном уређајном раздобљу, а у циљу поправке затеченог стања састојина.

План гајења шума обухвата:

- План обнављања и подизања нових шума;
- План расадничке производње (производња шумског семена и садног материјала);
- План неге шума.

4.1.1.1. План обнављања и подизања нових шума

Табела 42: План обнављања и подизања нових шума

Врста рада	Газдински тип			Укупно
	1121	21120	2620	
222. Комплетна припрема земљишта за пошумљавање	9,39			9,39
311. Обнављање природним путем оплодним сечама		1,87	27,68	29,55
314. Вештачко пошумљавање сетвом омашке			1,78	1,78
317. Вештачко пошумљавање садњом	9,39			9,39
414. Попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	1,43			1,43
Укупно	20,21	1,87	29,46	51,54

Планом обнављања и подизања нових шума планирани су следећи радови:

- Обнављање природним путем оплодним сечама (311) – планирано је на радној површини од 29,55 ха;
- Вештачко пошумљавање сетвом омашке (314) планирано је на 1,78 ха;
- Комплетна припрема земљишта за пошумљавање (222) планирана је на 9,39 ха;
- Вештачко пошумљавање садњом (317) планирано је на 9,39 ха;
- Попуњавање вештачки подигнутих култура садњом (414) планирано је на површини од 1,43 ха;

Укупан План обнављања и подизања нових шума у овој ГЈ износи 51,54 ха.

4.1.1.2. План расадничке производње

Табела 43: Потребна количина садног материјала

Садни материјал	314. Вештачко пошумљавање сетвом омашке	317. Вештачко пошумљавање садњом	414. Попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	Укупно
	kg	ком	ком	
семе	534			534
саднице		1852	926	2778

За реализацију планираних радова на обнављању и подизању нових шума потребно је обезбедити укупно 2778 комада садница племенитих лишћара и 534 kg семена цера. Старост садница за пошумљавање је 2+1, а за попуњавање 2+2 година.

У случају недостатака садница планираних врста, могу се користити друге алтернативне врсте, сличних биоценолошких карактеристика као примарно наведене за пошумљавање (буква, јасен, трешња...)

Планиране саднице ће се обезбедити из расадника ЈП „Србијашуме” или других регистрованих шумских расадника.

4.1.1.3. План неге шума

Табела 44: План обнављања и подизања нових шума

Врста рада	Газдински тип				Укупно
	1121	21120	2620	31210	
532. Прореди у вештачки подигнутим саст.				35,20	35,20
533. Прореди у изданачким састојинама		1,19	36,37		37,56
535. Санитарне прореди			15,16	0,65	15,81
538. Поправка структуре – захват у целу саст.			19,47	8,39	27,86
518. Окопавање и прашење у културама	4,63				4,63
527. Чишћење у младим културама	2,38				2,38
Укупно	7,01	1,19	71,00	44,24	123,44

Планом неге шума у газдинској јединици „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” планирани су следећи радови:

- Прореди у вештачки подигнутим састојинама (532) као мера неге планирана је на 24,47 ха радне површине;
- Прореди у изданачким састојинама (533) као мера неге планирана је на 37,56 ха радне површине;
- Санитарне прореди (535) као мера неге планирана је на 15,81 ха радне површине;
- Поправка структуре – захват у целу састојину (538) као мера неге планирана је на 27,86 ха радне површине;
- Окопавање и прашење у културама (518) као мера неге планирана је на 4,63 ха радне површине;
- Чишћење у младим културама (527) планирано је као мера неге на 2,38 ха.

Укупан план неге износи 123,44 ха радне површине.

4.1.2. План заштите шума

Законом о шумама прописано је да су корисници шума дужни да предузму мере ради заштите од пожара и других елементарних непогода, каламитета инсеката, биљних болести, штеточина и других штета.

За газдинску јединицу јединици „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” за овај уређајни период, у циљу превентивне заштите планирају се следеће мере:

- Чување шума од бесправног коришћења и заузимања на укупној површини газдинске јединице;
- Забране пашарења на површини где је започето природно обнављања у току и у шумским културама (према плану гајења шума), све док не прерасту критичну висину, када им стока не може оштетити врхове;
- Пратити евентуалне појаве сушења шума и каламитете инсеката и у случају појаве истих, благовремено обавестити специјалистичку службу која ће поставити тачну дијагнозу и прописати адекватне мере сузбијања;
- Успостављање шумског реда након извршених сеча;
- Заштита шума од пожара посебно у пролеће и лето, постављати знаке обавештавања и забране ложења ватре, организовање активних дежурстава и појачани надзор лугарских реона у критичном периоду у циљу благовременог отклањања пожара и благовремених интервенција;
- У току уређајног периода одржавати и обновити спољне границе, као и ознаке унутрашње поделе газдинске јединице, а по потреби на сваке три године обнављати границе.

4.1.3. План коришћења шума

Полазећи од опредељења која се односе на основни задатак газдовања у овој газдинској јединици који је усмерен на превођење затеченог стања ка оптималном (функционалном) стању и одржавање таквог стања, урађен је и план коришћења састојина. План коришћења везан је за потребу обнављања шума (оплодне сече) и за прореди, као основне мере неге, чији је обим у складу са констатованим приоритетним узгојним потребама у фази снимања стања шума при изради ове основе.

План коришћења у основи садржи: план сеча обнављања једнодобних шума, план сеча обнављања разnodобних шума и план проредних сеча. Све сече имају за циљ првенствено негу шума, односно побољшање стања и функција шума као и повећање вредности производње. То ће се у овој газдинској јединици постићи како оплодним сечама, тако и проредама у средњедобним састојинама.

4.1.3.1. План сече шума и калкулација прихода

Сама калкулација приноса (главни принос) у високим једнодобним, изданаџким као и вештачки подигнутим састојинама ослања се на позитивна одређења утврђена методом умерено – састојинског газдовања прилагођеног општим и посебним карактеристикама овог комплекса шума. Наиме, при одређивању приноса, појединачно је утврђена старост састојина, опходња за основне врсте дрвећа и на тој основи зрелост за сечу.

У првој фази, још приликом прикупљања теренских података, састојине се према зрелости за сечу групишу у три групе:

1. Одлучно зреле за сечу:

- Презреле и престареле састојине из чијег стања произилази потреба што скоријег искоришћења;
- Састојине у којима је у протеклом уређајном периоду започето обнављање које треба наставити.

2. Зреле за сечу:

- Састојине које су достигле зрелост за сечу према одабраној опходњи (доброг здравственог стања и добро обрасле);
- Састојине које не одговарају станишту, па их треба заменити;
- Састојине лошег узраста, слабог обраста и недовољног прираста, без обзира на старост и врсту дрвећа;

3. Састојине на граници сечиве зрелости:

- Састојине које у току следећег уређајног периода могу постићи зрелост за сечу (састојине предпоследњег доброг разреда);
- Састојине које се из неког разлога остављају за обнављање у следећем уређајном раздобљу.

Табела 44: Привремени план сеча обнављања у једнодобним шумама

ГТ	Одељ.	Одсек	I полураздобље					II полураздобље				
			P (ха)	V (m ³)	Iv (m ³)	Сеча (m ³)	Сеча (m ³ /ха)	P (ха)	V (m ³)	Iv (m ³)	Сеча (m ³)	Сеча (m ³ /ха)
1121	1	b	4,76	479,5	30,2	555,0	58,3					
	1	c	4,63	893,4	17,2	936,2	73,3					
2620	2	d						2,09	478,4	12,3	126,2	60,4
	7	a						4,00	1023,9	26,5	366,4	22,9
	2	c	2,88	486,3	10,2	167,3	29,1					
	3	a						6,77	800,8	19,8	212,6	15,7
	5	b						7,37	1686,6	28,8	169,5	5,7
	5	e	0,45	64,2	1,1	25,7	14,3					
	7	b						6,21	1593,5	36,7	495,6	39,9
21120	4	b	1,78	101,6	3,1	55,2	15,5					
	4	i	0,41	63,6	1,3							
	5	c						1,46	240,5	5,2	48,0	32,9
Укупно			22,93	4540,8	121,8	2288,8		18,10	3269,8	67,5	556,4	

Из привременог плана сеча обнављања видимо да одлучно зрелих састојина за сечу има на површини од 22,93 ха, зрелих за сечу на површини од 18,10 ха, а састојина на граници сечиве зрелости нема.

Укупан план сеча обнављања у једнодобним састојинама износи 2845,2 м³.

4.1.3.2. План обнављања једнодобних шума (главни принос)

Табела 45: План обнављања једнодобних шума (главни принос)

ГТ	I полураздобље				II полураздобље				Укупно					
	Р (ха)	V (м ³)	Iv (м ³)	Принос (м ³)	Р (ха)	V (м ³)	Iv (м ³)	Принос (м ³)	Р (ха)	V (м ³)	Iv (м ³)	Принос (м ³)	%V	%Iv
1121	4,76	479,5	30,2	555,0					4,76	479,5	30,2	555,0	115,7	183,8
1121	4,63	893,4	17,2	936,2					4,63	893,4	17,2	936,2	104,8	544,3
1121	9,39	1372,9	47,4	1491,2					9,39	1372,9	47,4	1491,2	108,6	314,6
2620	2,88	486,3	10,2	167,3					2,88	486,3	10,2	167,3	34,4	164,0
2620					2,09	478,4	12,3	126,2	2,09	478,4	12,3	126,2	26,4	102,6
2620	6,77	800,8	19,8	212,6					6,77	800,8	19,8	212,6	26,5	107,4
2620	1,78	101,6	3,1	55,2					1,78	101,6	3,1	55,2	54,3	178,1
2620					7,37	1686,6	28,8	169,5	7,37	1686,6	28,8	169,5	10,0	58,9
2620	0,45	64,2	1,1	25,7					0,45	64,2	1,1	25,7	40,0	233,6
2620					4,00	1023,9	26,5	366,4	4,00	1023,9	26,5	366,4	35,8	138,3
2620					6,21	1593,5	36,7	495,6	6,21	1593,5	36,7	495,6	31,1	135,0
2620	11,88	1452,9	34,2	460,8	19,67	4782,4	104,3	1157,7	31,55	6.235,3	138,5	1618,5	26,0	116,9
21120	0,41	63,6	1,3	0,0					0,41	63,6	1,3	0,0	0,0	0,0
21120					1,46	240,5	5,2	48,0	1,46	240,5	5,2	48,0	20,0	92,3
21120	0,41	63,6	1,3	0,0	1,46	240,5	5,2	48,0	1,87	304,1	6,5	48,0	15,8	73,8
Σ	21,68	2889,4	82,9	1952,0	21,13	5022,9	109,5	1205,7	42,81	7912,3	192,4	3157,7	39,9	164,1

Опдељујући се између постизања строге трајности приноса (Постизања нормалног размера добних разреда) и узгојних потреба (хитности обнављања), а познавајући стање састојина према старости и бројности подмлатка, у ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” у наредних 10 година обнављање треба извршити у састојинама укупне радне површине од 42,81 ха.

Укупан принос у једнодобним састојинама које су предвиђене за обнављање износи 3157,7 м³. Интензитет сече по запремини износи 39,9%, а по текућем запреминском прирасту 164,1%.

4.1.3.3. План проредних сеча

Претходни принос је у функцији потреба даљег неговања састојина у развоју, а обрачунат је у оквиру укупне анализе могућности коришћења (намене површина), полазећи од затеченог стања састојина, степена очуваности (склопљености) састојина, структурних особина и здравственог стања састојина, развојне фазе (старости) и броја стабала по јединици површине из којих је проистекао интезитет захвата сеча (интезитет проређивања).

Проредни принос је калкулисан за сваку састојину појединачно. Калкулација је вршена тако што је принос одређен интензитетом захвата у односу на запремину састојине, при чему се водило рачуна да етат не пређе 2/3 вредности десетогодишњег прираста. Значи $E = 1/3 - 2/3 \times Iv$ (зависно од стања и старости састојина). Према томе етат састојине је одређен на основу стања конкретне састојине, њене запремене и запреминског прираста, а укупан етат газдинског типа добијен је збиром етата појединих састојина које припадају датом газдинском типу.

Метод калкулације приноса синхронизован је са приказом стања, датим циљевима газдовања и мерама за остварење циљева.

Планирани проредни принос у свим газдинским типовима је обавезан по површини, а по запремини може да варира $\pm 10\%$.

Табела 46: План проредних сеча по газдинским типовима

Газдински тип	План проредних сеча				%V	%Iv
	P (ха)	V (m ³)	Iv (m ³)	Сеча (m ³)		
21120 – Издан. меш. шуме букве	17,70	3525,0	91,7	401,1	11,7	43,7
2620 – Издан. меш. шуме хрстова	62,43	13374,6	378,2	1758,9	13,2	46,5
31210 – Високе меш. шуме борова	46,22	7941,5	332,9	936,1	11,8	28,1
Укупно	126,35	24841,1	802,8	3096,1	12,5	38,6

Укупан планирани предходни (проредни) принос износи 3096,2 m³, а он је планиран на 126,35 ха површине. Интензитет проредних сеча на нивоу газдинске јединице по запремини је 12,5%, а по запреминском прирасту 38,6%.

4.1.3.4. Укупан план сеча по газдинским типовима

План сеча шума обухвата план сеча обнављања једнодобних шума – главни принос и план проредних сеча - претходни принос.

Табела 47: Укупан план сеча по газдинским типовима

ГТ	План проредних сеча				План сеча обнављања једнодобних шума				Укупно					
	P (ха)	V (m ³)	Iv (m ³)	Сеча (m ³)	P (ха)	V (m ³)	Iv (m ³)	Сеча (m ³)	P (ха)	V (m ³)	Iv (m ³)	Сеча (m ³)	%V	%Iv
1121					9,39	1372,9	47,4	1491,2	9,39	1372,9	47,4	1491,2	108,63	14,6
21120	17,70	3525,0	91,7	401,1	1,87	304,1	6,5	48,0	19,57	3829,1	98,2	449,1	11,7	45,7
2620	62,43	13374,6	378,2	1758,9	31,55	6235,3	138,5	1618,5	93,98	19609,9	516,7	3377,3	17,2	65,4
31210	46,22	7941,5	332,9	936,1					46,22	7941,5	332,9	936,2	11,8	28,1
Σ	126,35	24841,1	802,8	3096,1	42,81	7912,3	192,4	3157,7	169,16	32753,4	995,2	6253,8	19,1	62,8

4.1.3.5. Укупан план сеча по врстама дрвећа

Табела 48: Укупан план сеча по врстама дрвећа

Врста дрвећа	Стање шума		Планирани принос			Интензитет сече	
	V	Iv	Главни	Претходни	Укупно	V	Iv
	m ³	m ³	m ³	m ³	m ³	%	%
Бела врба	704,3	34,8	791,3		791,3	112,3	227,4
Црна јова	599,8	10,1	625,1		625,1	104,2	618,9
Меки лишћари	1304,1	44,9	1416,3	0,0	1416,3	108,6	315,4
Буква	1211,3	26,7	48,0	86,4	134,4	11,1	50,3
Цер	13688,1	374,3	737,1	1163,2	1900,3	13,9	50,8
Граб	2492,5	56,5	86,7	304,7	391,4	15,4	69,3
ОТЛ	28,2	0	0	3,4	3,4	12,0	-
Бели јасен	27,0	0,9	2,8	2,9	5,7	21,1	63,3
Клен	412,5	2,3	24,7	15,5	40,3	9,8	175,2
Орах	68,7	2,4	74,9	0	74,9	109,0	312,1
Трешња	130,1	2,7	0	0	0	0	0,0
Планински јавор	12,3	0,4	0	1,9	1,9	15,4	47,5
Сладун	8592,8	248,2	767,1	687,0	1454,1	16,9	58,6
Тврди лишћари	26.663,6	714,5	1741,4	2265,0	4006,4	15,0	56,1
Укупно лишћари	27.967,7	759,4	3157,7	2265,0	5422,7	19,4	71,4
Бели бор	934,0	25,4		146,4	146,4	15,7	57,6
Црни бор	3851,6	210,4		684,7	684,7	17,8	32,5
Укупно четинари	4785,6	235,8	0,0	831,1	831,1	17,4	35,2
Укупно ГЈ	32753,3	995,2	3157,7	3096,1	6253,8	19,1	62,8

Укупан принос у ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” износи 6253,8 m³. Главни принос (сече обнављања) планиране су у износу од 3157,7 m³ (50,4%), а претходни принос (проредне сече) у износу од 3096,1 m³ (49,6%).

Интензитет сече на нивоу целе газдинске јединице износи 19,1% у односу на запремину и 62,8% у односу на десетогодишњи запремински прираст.

Посматрајући планирани принос по врстама дрвећа, констатујемо да лишћари у укупном приносу учествују са 86,7%, а четинари са 13,3%. Појединачно најзаступљеније врсте су цер са 30,4%, сладун са 23,3% и црни бор са 10,9%.

4.1.4. План изградње, реконструкције и одржавања шумских саобраћајница

У периоду од 2025 – 2034 године, планира се изградња путних праваца који би отворили одељења 1 и 2 као и одељења 3, 4, 5 и 6. Укупна дужина ових путних праваца би износила до 2,4 km.

Осим магистралног пута, ова газдинска јединица нема путеве који се могу сматрати „камионским”.

4.1.5. План унапређења стања ловне дивљачи

Општи циљеви плана унапређења стања ловне дивљачи су заштита, гајење, лов и коришћење гајених врста дивљачи (срна, дивља свиња, зец), тако да се обезбеди гајење ових врста у броју и квалитету који дозвољавају природни услови у ловишту.

Гајене врсте дивљачи су срна, дивља свиња и зец. Остале врсте које стално или повремено настајују ловиште ће се штитити и користити у складу са Законом о ловству и пратећим прописима.

Посебни циљеви газдовања ловиштем:

- постизање броја јединки главних врста дивљачи до економског капацитета;
- постизање одговарајуће полне и старосне структуре главних врста дивљачи;
- постизање квалитета трофеја дивљачи;
- побољшање природних услова станишта у ловишту;
- заштита ретких врста дивљачи;
- смањење броја предатора у ловиштима.

Мере за остваривање општих и посебних циљева газдовања ловиштем морају бити предузимане тако да се у свим периодима развоја дивљачи обезбеди њено гајење и заштита, а пре свега благовремена и квалитетна исхрана и заштита, као и праћење и усмеравање динамике развоја популације дивљачи.

Гајење дивљачи подразумева предузимање мера у циљу одржавања, обнављања броја и квалитета дивљачи према природним и другим могућностима у ловишту. У том циљу предузимати следеће мере:

- обезбедити мир у ловишту, посебно у време репродукције;
- побољшати квалитет летње исхране дивљачи кошењем постојећих ливада, као и гајењем пољопривредних културта;
- побољшати квалитет зимске исхране подизањем хранилишта – складишта и благовремено изношење хране;
- лов дивљачи вршити тако да се дивљач узнемирава у најмањој могућој мери;
- селекционим одстрелом обезбедити да у репродукцији учествују најквалитетнија грла и тиме побољшати квалитет популације дивљачи;
- дивљач штитити од криволова и неконтролисаног кретања људи по ловишту (берачи шумских плодова, туристи).

Мир у ловишту је један од најзначајнијих фактора за гајење дивљачи и за успешно газдовање ловиштем. Мир у ловишту зависи од више фактора као што су: густина и степен насељености, берачи шумских плодова, пси луталице и мачке из насеља (односно пси који се по ловишту крећу без одобрења корисника ловишта), бесправан лов, нарушавање мира од саобраћаја, пашарење, коришћење шума и шумско-узгојни радови. За успешно гајење дивљачи у ловишту, поред неопходног мира и довољно воде, потребно је да буде и доста разноврсне хране током целе године.

Узгојне мере у ловиштима треба усмерити тако да се у што краћем могућем року постигне предвиђени економски капацитет који мора увек да буде већи од матичног – оптималног фонда. Ловном основом, развој ловства и узгој дивљачи је усклађен са интересима интензивног газдовања шумама.

4.1.6. План уређивања шума

Важност ове ОГШ за ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” биће у периоду 01.01.2025. до 31.12.2034. године. Прикупљање теренских података за израду нове ОГШ и израда исте обавиће се у току 2034. године.

4.1.7. План коришћења недрвних производа

У текућем уређајном периоду нису планирани радови на коришћењу недрвних производа.

4.1.8. Очекивани ефекти планираног газдовања

Планирани радови урађени су са циљем да се унапреди садашње стање, тј. постигну краткорочни циљеви газдовања шумама, који су у функцији постизања дугорочног општег циља, а то је постизање оптималног (функционалног) стања шума на датом станишту, односно обезбеђивање функционалне трајности.

Од реализације планираних радова могу се очекивати следећи ефекти:

- Предвиђеним захватима сеча обнављања и проредних сеча очекује се побољшање структуре, квалитета и здравственог стања састојина, постизање оптималније запремине, искоришћавање презрелих и стабала лошег здравственог стања, приближавања састојина оптималном (функционалном) стању по свим елементима структуре;
- Планираним мерама превентивне заштите шума, обезбедиће се континуирани мониторинг здравственог стања и елемената угрожавања стабилности екосистема, и створити неопходни предуслови за, евентуалне, репресивне мере заштите, и њихово хитно спровођење;
- На 9,39 ха изданаčkih састојина меких лишћара, састојина врбе и јове ће се извршити чиста сечу, а након уређења корита реке Јерме у непосредном окружењу Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково и отклањања угрожености од штетних утицаја, извршити пошумљавање и уређење ове за Манастир најбитније површине.
- Изградњом и реконструкцијом путева укупна отвореност ће се квалитативно побољшати, што ће олакшати реализацију планираних радова;
- Извођењем мера неге шуме обезбедиће се правилан развој младих састојина;

Свеукупно гледајући, све предложене мере као и интензитет и обим планова у датим састојинама омогућиће поправку и унапређење стања састојина и стабилности екосистема у целини.

4.2. ЕКОНОМСКО – ФИНАНСИЈСКА АНАЛИЗА (просечно годишње)

Економско – финансијском анализом се међусобно усклађују обим радова на гајењу и заштити шума и обим сеча шума и утврђује износ средстава за извршење радова предвиђених основом газдовања шумама.

Вредност шума за ГЈ „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” обухвата вредност запремине. У приказаним износима нису вредноване општекорисне функције шума, као и вредност коришћења осталих шумских ресурса. Вредност шума утврђена је на основу садашње сечиве вредности. Ради утврђивања процене вредности дрвне запремине по овој методи, утврђено је следеће:

- дрвна запремина са стањем на дан 31.12.2024. године,
- израчуната нето дрвна запремина,
- сортиментна структура (на основу вишегодишњег просека сечивог етета),
- цене дрвних сортимената по 1 m³ нето дрвне запремине по врстама дрвећа.

4.2.1. Врста и обим планираних радова

Врста и обим планираних радова су образложени у поглављу 4.1. План газдовања шумама. У овом делу основе планирани радови ће послужити, како би се као последица реализације тих планова могли рачунати приходи и расходи газдовања шумама у газдинској јединици и утврдити биланс средстава за несметано газдовање шумама.

4.2.1.1. Квалификациона структура сечиве запремине

Табела 49: Сортиментна структура дрвне запремине – просечно годишње

Сортименти	Количина	Годишње
	m ³	m ³
1. Техничко дрво	1174,6	117,5
2. Просторно дрво	5079,2	507,9
Укупно	6253,8	625,4

4.2.1.2. Врста и обим планираних узгојних радова

Табела 50: Просечна годишња вредност врсте и обима планираних радова

Врста рада	Радна површина (ха)
222. Комплетна припрема земљишта за пошумљавање	9,39
311. Обнављање природним путем оплодним сечама	29,55
314. Вештачко пошумљавање сетвом омашке	1,78
317. Вештачко пошумљавање садњом	9,39
414. Попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	1,43
518. Окопавање и прашење у културама	4,63

Врста рада	Радна површина (ха)
527. Чишћење у младим културама	2,38
532. Прореде у вештачки подигнутим шумама	35,20
533. Прореде у изданачким шумама	37,56
535. Санитарне прореде	15,81
538. Поправка структуре – захват у целу састојину	27,86
Укупно	174,98

4.2.1.3. План заштите шума – просечно годишње

Превентивна заштита шума вршиће се на целој површини газдинске јединице.

4.2.1.4. План одржавања шумских саобраћајница

У овој газдинској јединици потребно је изградити 2,4 km путева и око 500 m влака.

Табела 51: Планирани радови на путној инфраструктури

Врста рада	Дужина (km)
1. Изградња путева са коловозном конструкцијом	2,4
2. Изградња влака	0,5
Укупно	2,9

Потребно је градити 0,29 km путева и влака просечно годишње.

4.2.1.5. План уређивања шума

Табела 52: План уређивања шума – просечно годишње

Порекло	Површина (ха)
Изданачка природна састојина меких лишћара	9,39
Изданачка природна састојина тврних лишћара	115,98
Вештачки подигнута састојина четинара	48,31
Шибљак	0,75
Необрасло	31,02
Укупно	205,45

4.2.2. Утврђивање трошкова производње

4.2.2.1. Трошкови производње дрвних сортимената

Табела 53: Трошкови производње дрвних сортимената

Сортименти	Количина	Трошкови	Укупно
	м ³	дин/м ³	м ³
1. Техничко дрво	1174,6	2172,0	2.551.231,2
2. Просторно дрво	5079,2	2172,0	11.032.022,4
Укупно	6253,8		13.583.253,6

Укупни трошкови производње дрвних сортимената износе 14.583.649,00 динара односно 1.458.364,90 динара просечно годишње.

4.2.2.2. Трошкови радова на гајењу шума

Табела 54: Трошкови радова на гајењу шума

Врста рада	Радна површина (ха)	Трошкови (дин/ха)	Свега (дин.)	Годишње (дин.)
222. Комп. припрема земљишта за пошум.	9,39	150.000	1.408.500,0	140.850,00
311. Обнављање прир. путем оплодним сечама	29,55	550	16.252,5	1625,25
314. Вештачко пошумљавање сетвом омашке	1,78	100.000	178.000,0	17.800,00
317. Вештачко пошумљавање садњом	9,39	220.000	2.065.800,0	206.580,00
414. Попуњавање вешт. подиг. култура садњом	1,43	220.000	314.160,0	31.416,00
518. Окопавање и прашење у културама	4,63	170.000	787.100,0	78.710,00
527. Чишћење у младим културама	2,38	150.000	357.000,0	35.700,00
532. Прореди у вештачки подигнутим шумама	35,20	600	21.120,0	2.112,00
533. Прореди у изданачким шумама	37,56	580	21.784,8	2.178,48
535. Санитарне прореди	15,81	580	9.169,8	916,98
538. Поправка структуре – захват у целу саст.	27,86	600	16.710,0	1.671,00
Укупно	174,98		5.195.597,1	519.559,71

Укупни трошкови на гајењу шума за 174,98 ха износе 519.559,71 дин. просечно годишње.

4.2.2.3. Трошкови на заштити шума

У трошкове заштите спадају трошкови постављања феромонских клопки, трошкови заштите од пожара, али и остали трошкови заштите које је тешко унапред конкретно предвидети, па ћемо исте паушално одредити у износу од 110.000,00 динара просечно годишње.

4.2.2.4. Трошкови реконструкције и одржавања шумских саобраћајница

Табела 55: Трошкови изградње шумских саобраћајница просечно годишње

Врста рада	Дужина (km)	Цена (дин/km)	Укупно (дин.)
1. Изградња путева са коловозном конструкцијом	0,24	4.100.000,0	984.000,0
Укупно	0,24		984.000,0

Потребно је обезбедити 984.000,00 динара годишње у периоду 2024 – 2033. год. за изградњу, реконструкцију и одржавање путева у овој ГЈ.

4.2.2.5. Средства за репродукцију шума

Средства за репродукцију шума износе 15% од тржишне вредности израђених дрвних сортимената на месту сече.

$$24.335.402,1 - 13.583.253,6 \times 15\% = 1.612.822,3 \text{ динара}$$

Средства за репродукцију шума износе 161.282,2 динара годишње.

4.2.2.6. Накнада за коришћење шума и шумског земљишта

Накнада за коришћење шума и шумског земљишта износи 3% од укупног прихода од продаје дрвета.

$$24.335.402,1 \times 3\% = 730.062,0 \text{ дин.}$$

Накнада за коришћење шума и шумског земљишта износи 73.006,2 динара просечно годишње.

4.2.2.7. Трошкови уређивања шума

Табела 56: Трошкови уређивања шума

	Врста рада	Јед. мере	Количина	Једин. цена (дин / ј.м.)	Износ (дин)
	I - ПРИПРЕМНИ РАДОВИ				
1	Израда радне карте - катастарске карте (I уређивање)	ха	205,45	152,26	31.281,8
2	Израда радне карте - катастарске карте (ажурирање)	ха	205,45	47,26	9.709,6
	II - ТЕРЕНСКИ РАДОВИ				
3	Обнављање спољних граница	km	8,25	8122,73	67.012,5
4	Обнављање унутрашњих граница	km	14,60	8122,73	118.591,9
5	Издвајање и опис састојине – Издавачке састојине	ха	125,37	884,48	110.887,8

	Врста рада	Јед. мере	Количина	Једин. цена (дин / ј.м.)	Износ (дин)
6	Издавање и опис састојине – ВПС	ха	48,31	789,00	38.116,8
7	Издавање и опис састојине – Шикаре и шибљаци	ха	0,75	477,47	358,1
8	Издавање и опис састојине – Необрасле површине	ха	31,02	487,07	15.109,0
9	Пример састојина (делим. пример) – Високе шуме	ха			0,0
10	Пример састојина (делим. пример) – Издавачке саст.	ха	125,37	1209,57	151.644,5
11	Пример састојина (делимичан пример) – ВПС	ха	48,31	821,32	39.677,9
	III - КАНЦЕЛАРИЈСКИ РАДОВИ				
12	Унос и обрада података	ха	205,45	84,41	17.342,0
13	Логичка контрола, корекције унетих података и израда табеларног дела основе	ха	205,45	72,2	14.833,5
14	Израда планова газдовања и текстуалног дела Основе	ха	205,45	555,56	114.139,8
15	Израда основне карте	ха	205,45	54,7	11.238,1
16	Израда тематских (прегледних) карата	ха	205,45	46,95	9.645,9
	Укупно				749.589,2

Укупни трошкови израде основе газдовања износе 749.589,2 динара, односно 74.958,9 динара просечно годишње.

4.2.2.8. Укупни трошкови производње

Табела 57: Укупни трошкови производње

Врста рада	Укупно (дин.)	Годишње (дин.)
1. Производња дрвних сортимената	13.583.253,6	1.358.325,36
2. Гајење шума	5.195.597,1	519.559,71
3. Заштита шума	110.000,00	11.000,00
4. Путеви	984.000,00	98.400,00
5. Уређивање шума	749.589,2	74.958,92
6. Средства за репродукцију шума	1.612.822,3	161.282,23
7. Накнада за коришћење шума и шумског земљишта	730.062,1	73.006,21
Укупно	22.965.324,3	2.296.532,43

Укупни трошкови производње у газдинској јединици „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” износе **22.965.324,3** динара или **2.296.532,43** динара просечно годишње.

4.2.3. Формирање укупног прихода

4.2.3.1. Приход од продаје дрвета

Табела 58: Вредност дрвне запремине плана сеча

Врста дрвећа	Сортимент	План сеча (m ³)	Јед. цена (дин/m ³)	Вредност плана (дин.)	Просечно годишње (дин.)
бела врба	Целулоза	82,8	3744,00	309879,2	30987,9
бела врба	I	67,1	7488,00	502101,5	50210,1
бела врба	II	76,4	6552,00	500495,7	50049,6
бела врба	Огрев меки	406,8	3744,00	1523036,4	152303,6
бела врба	Остатак	158,3	1872,00	296245,5	29624,5
црна јова	Огрев меки	500,0	3744,00	1872149,7	187215,0
црна јова	Остатак	125,0	1872,00	234018,7	23401,9
дом. орах	Огрев тврди	67,4	3861,00	260114,1	26011,4
дом. орах	Остатак	7,5	1872,00	14012,9	1401,3
граб	I	0,3	7488,00	2495,2	249,5
граб	II	2,9	6552,00	18979,6	1898,0
граб	Огрев тврди	130,5	3861,00	503782,0	50378,2
граб	Остатак	257,7	1872,00	482476,9	48247,7
цер	Огрев тврди	1704,3	3861,00	6580302,3	658030,2
цер	Остатак	196,0	1872,00	366927,6	36692,8
сладун	Целулоза	372,5	3744,00	1394651,7	139465,2
сладун	L трупац	23,9	15700,00	375920,0	37592,0
сладун	Огрев тврди	555,8	3861,00	2146029,9	214603,0
сладун	Остатак	141,9	1872,00	265661,8	26566,2
сладун	R1	43,9	12800,00	561884,7	56188,5
сладун	R2	139,6	8500,00	1186208,5	118620,9
сладун	R3	176,5	7500,00	1323795,1	132379,5
трешња	Огрев тврди	0,0	3861,00	0,0	0,0
трешња	Остатак	0,0	1872,00	0,0	0,0
ОТЛ	Огрев тврди	3,1	3861,00	11778,1	1177,8
ОТЛ	Остатак	0,3	1872,00	634,5	63,5
буква	II	4,4	7800,00	34435,6	3443,6
буква	Огрев тврди	116,4	3861,00	449472,6	44947,3
буква	Остатак	13,6	1872,00	25496,3	2549,6
бели јасен	Огрев тврди	4,4	3861,00	17159,6	1716,0
бели јасен	Остатак	1,3	1872,00	2399,8	240,0
план. јавор	Огрев тврди	1,7	3861,00	6432,4	643,2
план. јавор	Остатак	0,2	1872,00	346,5	34,7
црни бор	Целулоза	136,9	3744,00	512674,8	51267,5
црни бор	I	1,5	12000,00	17421,7	1742,2
црни бор	II	1,9	10000,00	19357,5	1935,7
црни бор	III	2,2	8000,00	17421,7	1742,2
црни бор	Обла грађа	3,9	9360,00	36237,1	3623,7
црни бор	Огрев четин.	401,4	3744,00	1502693,1	150269,3
црни бор	Остатак	136,9	1872,00	256337,4	25633,7

Врста дрвећа	Сортимент	План сеча (m ³)	Јед. цена (дин/m ³)	Вредност плана (дин.)	Просечно годишње (дин.)
бели бор	Целулоза	29,3	3744,00	109599,8	10960,0
бели бор	I	1,3	14000,00	18714,7	1871,5
бели бор	II	1,8	12000,00	21388,3	2138,8
бели бор	III	2,0	10000,00	20051,5	2005,1
бели бор	Обла грађа	3,6	10000,00	35647,1	3564,7
бели бор	Огрев четин.	79,1	3744,00	296268,0	29626,8
бели бор	Остатак	29,3	1872,00	54799,9	5480,0
клен	Огрев тврди	36,2	3861,00	139926,9	13992,7
клен	Остатак	4,0	1872,00	7538,1	753,8
УКУПНО		6253,8	3891,32	24.335.402,1	2.433.540,2

Приход од продаје дрвета износи 24.335.402,1 динара или 2.433.540,2 динара годишње.

4.2.3.2. Укупни приход

Табела 59: Рекапитулација прихода

Укупни приход	Укупно (дин.)	Годишње (дин.)
Приход од продаје дрвета	24.335.402,1	2.433.540,2
Укупно	24.335.402,1	2.433.540,2

Укупан приход у овој ГЈ износи **24.335.402,1** динара или **2.433.540,2** динара годишње.

4.2.4. Билансирање укупног прихода и укупних трошкова

Табела 60: Биланс

Биланс	Укупно (дин.)	Годишње (дин.)
Укупни приходи	24.335.402,1	2.433.540,2
Укупни трошкови	22.965.324,3	2.296.532,4
Разлика	1.370.077,8	137.007,8

Реализовањем свих планираних радова ова ГЈ треба да донесе 137.007,8 динара просечно годишње.

Економско – финансијска анализа је изведена према важећим елементима привређивања за 2024. годину, коју је израдила планска служба ЈП „Србијашуме”. Уколико се неки од ових елемената у току важења основе промени, мења се и цела концепција финансирања.

5. НАЧИН ИЗРАДЕ ОСНОВЕ

5.1. ПРИКУПЉАЊЕ ТЕРЕНСКИХ ПОДАТАКА

Прикупљање теренских података за израду Основе газдовања шумама за газдинску јединицу „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” извршено је у лето 2024. године и састојало се из два дела:

1. Издвајање састојина (одсека),
2. Прикупљање таксационих података.

На терену су одсеци издвојени класичном методом. Метод се састоји у претходном рекогносцирању терена, констатовању еколошких јединица у одељењу и састојинских карактеристика (елемената за издвајање).

Одељења и одсеци су обележени на терену у складу са важећим стандардима.

Пример састојина вршен је временски одвојеним поступком, по њиховом издвајању и дефинисању.

Састојине су на основу својих карактеристика (структуре, степена хомогености, старости, мешовитости и очуваности) премерене методом делимичног премера и тоталним премером.

Све радове на прикупљању података почев од издвајања, картирања, описа састојине до премера урадио је Дејан Ђорђевић, дипл. инж. шумарства са лиценцом 0399.

5.2. ОБРАДА ПОДАТАКА

Унос података за рачунарску обраду коначне верзије газдинске јединице „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” урадио је Дејан Ђорђевић, дипл. инж. шумарства са лиценцом бр. 0399.

5.3. ИЗРАДА КАРАТА

Израда карата извршена је у дигиталном облику. Карте је израдио Дејан Ђорђевић, дипл. инж. шумарства са лиценцом бр. 0399.

Уз основу су приложене следеће карте:

1. Прегледна карта ..... Р = 1 : 10.000
2. Карта газдинских типова ..... Р = 1 : 10.000
3. Састојинска карта ..... Р = 1 : 10.000
4. Карта основне намене ..... Р = 1 : 10.000
5. Карта премера ..... Р = 1 : 10.000

5.4. ИЗРАДА ТЕКСТУАЛНОГ ДЕЛА ОСНОВЕ

Израда текстуалног дела основе извршена је на основу обрађених теренских података који су приложени у исказу површина, опису станишта и састојина, табели о размеру добних и дебљинских разреда, а у складу су са Правилником о Основи газдовања шумама, Извођачком пројекту газдовању шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници (Сл. гл. РС, број 18/24).

Израду текстуалног дела основе урадили су:

- Дејан Ђорђевић, дипл. инж. шумарства са лиценцом бр. 0399 – пројектант.
- Новица Милојковић, дипл. инж. шумарства

6. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Шуме Манастира Успења Пресвете Богородице, Суково” примењиваће се од дана добијања сагласности од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, а важи од 01.01.2025. до 31.12.2034. године.

Основа је урађена у складу са Законом о шумама (Сл. гл. РС бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018), Правилником о Основи газдовања шумама, Извођачком пројекту газдовању шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници (Сл. гл. РС, бр. 18/24), као и осталим законским актима и подактима везаним за шумарство.

Одговорни пројектанти:

Дејан Ђорђевић, дипл. инж. шумарства

Новица Милојковић, дипл. инж. шумарства

АВИУМ д.о.о.

Марко Милојковић

Епархијски управни одбор
Православне Епархије нишке
Епископ нишки Арсеније (Главчић)